

ALBINA CARPAȚILOR.

Apare la 15. și ultima sâ-cărel luni, în fascicule de 2 côle. ABONAMENTUL pentru Austro-Ungaria: pe an 6 fl., pe 6 luni 3 fl., pe 3 luni 1 fl. 50 cr.; pentru România: pe an 16 lei, pe 6 luni 8 lei, pe 3 luni 4 lei. — O fasciculă 25 cr. sâ 70 banf. — Abonamentele se fac la editorul W. Krafft în Sibiu, la colectanți, la oficiile postale și la tôte librăriile.

Amor și ortografiă.

Novelă.

(Continuare.)

— „Să mă iertați, că vă primesc numai eu,” țise Renténu, „dar nevastă-mea s'a dus cu Iulia să facă nișce visite. — Poftiți de ședeți,” adăogă el cădënd cu greutate într'un fotel. „Dar Domnul? ... de cine am onóre ...?”

— „Iancu Zefirescu,” răspuse tinêrul cam atins, că-cî bătrânul își și uitase că fusese prezentat de Salitrénu.

— „Îmi pare bine. Mi-se pare că nu te afi de mult în orașul nostru?”

— „Nu, domnule, abia de o jumătate de an.”

— „Ei! și cum îți place pe la noi? Merg afacerile?” Iancu surise.

— „Afacerile mele,” țise el, „atêrnă dela ale altora. Când agricultura și comerțul înfloresc, ajunge și pe la noi câte o fărîmă dela masa bogatului.”

— „Modestia e podóba meritului!” observă Salitrénu cu un patos, în care se cetia ironia. „Literatura înfloresce la rațele calde ale favórei publicului român!” De astă dată doctorul zîmbia.

— „Cum adică,” țise Renténu, „domnul nu e negustor? Credeam c'a venit pe la noi în afaceri comerciale.”

— „Nu, domnule Renténu, eu sunt poet și novelist. Cu alte cuvinte, literatura este meserja și pânea mea.”

— „Comerțul e mai hun!” observă Renténu cu convincțiune.

— „Cu deosebire băcălia!” țise doctorul cu o serioșitate, care-l făcu pe Iancu să suridă.

— „Da, ai dreptate, domnule doctor,” continuă Renténu, care luase lauda în serios. „Cu deosebire băcălia, că-cî ómenii vor cumpêra tot-déuna de ale mănării; acéstă marfă se trece tot-déuna și se plăteșce bine.”

— „Se 'nțelege,” răspuse doctorul cu etusias, „ce scump e piperul! și apoi încă safranul! fără a vorbi de alte mărfuri tot atât de costisitoare și indispensabile.”

Iancu gășia, că doctorul era prea crud.

— „Dragul meu doctor,” observă Renténu, „câștigul nu vine numai dela acele mărfuri mêrunte. Sunt și altele mai însemnate. De sigur comerțul e mai bun decât tôte, dar literatura încă își are părțile ei bune ... când nu o faci pentru a câștiga stare, cu alte vorbe, când ți-ai făcut stare cu alt-ceva și după aceea te ocupi cu literatura de plăcere ... cum am făcut eu.”

— „Ei, domnule Renténu,” țise doctorul, „când ar avea toți atâta minte, n'ar mai fi ómenii sêraci pe pământ.”

— „Adică, să fim drepti,” făcu Renténu măgulit, trebue și nișel noroc.”

— „Ca în tôte,” țise Iancu. „Dar să vedeți, domnule Renténu, este de multe-orî vocațiunea, care împinge pe om înainte. Tinêrul poet își sacrifică póte un viitor cu mult mai bănos, numai pentru a putea vorbi cu Musele, care l-au sărutat pe frunte, i-au șoptit încântătoarelor lor armonii, l-au nutrit cu nectarul și ambrosia poesiei.”

— „Slab nutremânt! cam de post!” îl intrerupse doctorul suridënd.

— „Slab, da,” continuă Iancu, „dar el ajută tinêrului inspirat să se lupte cu sêrăcia, câte-odată cu fómee, să-și uite starea în care se află, și să-și creeze lumî după plac, lumî fantastice și fericite, unde el stăpâneșce fără rival. Ce e drept, nu orî cine póte fi mulțamit cu atâta, dar nici orî cine nu e poet.”

— „E și greú,” țise Renténu, „a-și forma așa o lume după plac, cum fac poeții; că-cî, după părerea mea, trebunțele trupeșci de multe-orî îi aduc aminte poetului, că trăeșce pe pământ.”

— „Domnul Zefirescu,” adăogă Renténu, „póte vorbi mai ușor despre astfel de lucruri, că-cî părinții sêi au îngrijit, ca să nu fiă chiar silit a trăi cu nectar și ambrosia.”

— „A! ai încă părinții! Să-ți trăească!“ duse Renténu, „într'adevăr numele mi-e cunoscut. Zefirescu ... Zefirescu ... par-că am auzit despre el.“

— „Póte că eú, ér nu părinții mei, voiú fi avut onórea de a fi cunoscut de d-vóstră ... cel puțin după nume.“

— „Se póte ... dar, én sã vedem ... acest nume e împreunat cu amintiri de discuțiuni ortografice. Da ... da ... mi se pare că odatã ai apêrat ... fonetismul.“

— „Într'adevăr, am fost atras la discuțiuni de soiul acesta, și eú m'am pronunțat pentru fonetism.“

Fața lui Renténu se întunecã la auzul acestor cuvinte, ér sprâncenile sburlite îi darã o înfãțisare sêlbaticã.

— „Îmi parê rêu,“ duse el, „când aud că un tinêr cu invêțaturã și bine crescut nu respectêzã ceea ce aú statornicit bêtrânii cu multã chibzuelã. V'apucați sã lâsați frumósa, clasica ortografiã etimologicã, și, luându-vê după cei de dincolo, vê spriginiți de cârligile ologilor, batjocoriți frumósele litere latine cu codițe și cornițe dobitocești.“

Renténu se cam roșise de necaz dîcênd acestea. Trebuie sã observãm, că el era etimologist infocat și se aprindea iute, de câte-orî întêmpina un rival.

— „Vorbele sunt cam aspre,“ duse Iancu uimit de un foc atât de repede, „și ar trebui cercetat, decã acea frumsetã, de care vorbiți, nu este numai o urmare a obiceiurilor, o cestiune de gust. Dar aici nu trebuie cercetãtã nici frumseța, nici economia de litere, ci numai partea practicã, ușurința cetirei și pronunțierea esactã.“

— „Ușurința cetirei!“ întrerupse Renténu, „aici chiar ai nimerit-o. După cum mi s'a spus, Francezii și Englezii aú o ortografiã atât de grea, încât un străin, ba chiar un membru al națiunii are mai mult de lucru cu cetirea decãt cu gramatica. Noi de ce sã ne plângem darã, cã cetirea e mai grea cu ortografiã etimologicã? Sã învețe a ceti cine nu e leneș.“

— „Cređi d-ta, domnule Renténu, cã decã Englezii și Francezii aú fãcut o greșelã croind o ortografiã grea, noi suntem obligați sã-i imitãm? Permite-mi sã am eú altã părere. Aici e vorba, ca fiã-care copil sêú și om matur sã învețe a pronunția cum se cade, pentru ca sã cãpêtãm o limbã uniformã pentru toți Români. Trebuie un semn pentru fiã-care sunet!“

— „Atunci întorceți-vê la literile cirile; așa veți fi frumoși; veți avea pentru fiã-care provincie, ba pentru fiã-care sat o ortografiã separatã. În modul acesta în loc de unitate veți ajunge la anarhiã, pe când urmând esemplul bêtrânilor, esemplul societãții academice, veți avea ceva scientific și acomodat limbei.“

— „Iértã-mê, domnul meú, dar pânã când Academia romãnã nu va ținea cont de viêta practicã; nu va putea introduce unitate în ortografiã, va rêmãnea singurã de sine fãrã nici o auctoritate. Chiãmarea ei nu este, sã se eschidã, sã se punã la o înãlțime, unde nu o va vedea nimeni, ci sã se scobóre în regiunile celorlãlți muritorî, sã stabilêscã modul cel mai esact de a pronunția și sã-l popularizeze printr'o ortografiã foneticã. Atunci vom ajunge póte la unire, cã-cî și fonetiștii, cariî formêzã maioritãtea, vor primi sã se închine unei autoritãți, când acêsta va ține socotêlã și de opiniunile lor.“

Într'aceea o ușã lateralã se deschise, și în salon intrã Aurel Parafescu. El era în haine de tóte dîlele, ca un om intim, și pe buzele sale retãcia un suris triumfãtor.

Din camera lateralã auzise discuțiunea infocatã și era convins, cã Iancu pierduse tótã stima înaintea lui Renténu, apêrând fonetismul. El intra acum pentru a se bucura de pierderea rivalului sêú. Dorința sa era de a-i da ultima loviturã, și atunci șcia cã tatãl Iuliei odatã cu capul nu va suferi, ca un fonetist infocat sã facã curte ficei sale.

Întrând în salon, Aurel salutã suriđênd pe cei de față și se îndreptã cu un pas ușor cãtrã Renténu. Acesta se bucurã cã-i veni un aliat și se decise a-l chiãma în ajutor.

— „Auzi, Reli,“ duse el, „auđi lucru ne mai auđit; domnul pretinde, ca societatea academicã sã adopteze ortografiã foneticã, pentru a face plăcere ómenilor neinvêțați. Dênsul pretinde, lucru ne mai pomenit, cã ortografiã d-nialor e mai ușorã de invêțat decãt a bêtrânilor noștri, și alte nezdrãvãni de acestea.“

Aurel gãsi, cã Renténu era mai supêrat, decãt își închipuise. Natura sa de bãcal ieșia la ivelã.

— „Așa sunt unii tineri în ziua de astãđi, nene Vasile,“ duse Aurel cu o voce dulce. „Dênsii se cred mai înțelepți, decãt ómenii cu esperința, și cer sã li se închine toți. Este mai tot-dêuna obiceiul neofiților sã uite, cã alții aú lucrat și chibzuit mai mult decãt ei. Nu șciú într'adevăr ce ușurința este a face cum fac domnii aceștia, cariî nu se pot ajuta cu codițe și cornițe, ci trebuie sã mai învețe și, în ce casuri sã scrie sonul gutural **i** cu **â** sêú cu **ê** sêú cu **ô** sêú cu **û**, și alte minunãții de felul acesta.“

Iancu sã întãritase; Aurel își ajungea scopul. Palid de necaz, tinêrul poet vorbea cu un glas tremurând și uitase sã-și mai stãpânêscã pasiunea, care era sã-l pierdã.

— „Am spus mai nainte, domnule avocat,“ duse el, „cã pentru fiã-care sunet trebuie un semn; atunci nu e de lipsã bãtaea de cap, de care vorbești. Atunci ț-ar fi mai ușor sã esprimi corect și d-tale, și la alții. D-vóstrã vê mãrginiți în discuțiune de a vê sprigini pe autoritatea bêtrânilor. Acêsta va sã dîcã a discuta în necunoșcința de causã. Lãsați sã vorbêscã despre ortografiã ómenii chiãmați, ér avocatul sã-și vedã de procese, și nêgustorul de negoț.“

Acêsta era prea mult pentru Renténu. El, om literat, póte fiitor membru corespondent al academieî, sã nu aibã drept a discuta despre ortografiã. Așa rușine nu mai pãțise. De mâniã deveni mai întâiú palid, apoi roșu ca un rac, și nu putu pronunția un singur cuvênt.

Iancu se speria de acest efect neașteptat, și acum vedu greșela sa. Bucuros ar fi voit sã retragã tot ce dîsesse; era prea târđiú.

Doctorul Salitrénu, care pânã acum păstrase tãcerea, se sculã de pe fotel aruncând lui Iancu o cãutãturã de reproș și de compãtimire, apoi se apropiã de Renténu și-i dîse cu bunãtate:

— „Domnule Renténu, ț-am spus cã emoțiunile nu ți sunt bune. Êtã vinele dela têmples ți s'aú înflãt, pulsul bate repede. Liniștește-te, nu-ți face necaz înzadar.“

— „Cum vrei sã nu mê necãjesc,“ isbucni bêtrânul capitalist, „când trebuie sã aud asemenea vorbe? Ba mê necaj ...“

— „Ajunge, ajunge,“ duse doctorul, „decã nu încețezi, nu mai rêspond de nimic. Domnul n'a șciut, cã te superi pentru astfel de lucruri, el stimêzã pe bêtrâni, le respectêzã esperința, se supune lor, dar aci și-a apêrat convicțiunea, ca d-ta pe a d-tale. Sunt sigur cã se cãeșce și ar voi sã-și retragã tóte cuvintele dîse.“

— „Într'adevăr,” duse Iancu, „îmi pare foarte rău că v'am supărat și nu știu ce ași face, ca să-mi iertați un moment de vioiciune.”

Renténu se mai liniști, dar Aurel vedea, că acesta era numai un efect al intimidărilor doctorului; de aceea triumfa; rivalul său era pierdut.

După această scenă violentă, visita, care durase cam mult, trebuia să se isprăvescă.

Iancu își repetă părerile sale de rău și se depărtă cu inima zdrobită. Salitrénu porni cu el.

— „Ce imprudentă!” duse doctorul, scoborînd scările.

— „Sunt pierdut!” exclamă Iancu desperat.

— „Curagiu! lucrul se mai poate repara.” Doctorul dicea acestea, pentru a-și consola prietinul, pentru care, cu tot scepticismul său, simția o afecțiune părintescă.

În același moment d-na Renténu și d-ra Iulia, urcând scările, îi întâmpinară.

— „Ah, ce rău îmi pare,” duse d-na Renténu, „că n'am fost acasă, sper că mă veți despăgubi altă-dată.”

— „Noi încă suntem desolați, că am avut așa puțin noroc,” vorbi doctorul pentru amândouă, „și invitarea d-stră nu poate decât să ne facă plăcere.”

Pe când se vorbeau acestea, Iancu și Iulia se apropiaseră unul de altul.

— „Je dois vous parler,” duse Iancu zîbind, ca și când ar fi spus o banalitate, după cum credea d-na Renténu, care nu înțelegea limba franceză. „Il le faut à tout prix. Quand est-ce que je pourrai vous voir seule¹⁾.”

— „Je vous le ferai savoir,”²⁾ duse Iulia în același ton.

Cei doi amici se înclinară adânc și părăsiră casa lui Renténu.

Iancu vedea că presimțimintele sale nu-l înșelaseră; nenorocirea și-o făcuse singur.

IV.

Au trecut vre-o trei zile dela cele istorisite în capitolul precedent. În salonașul despre terasă al casei lui Renténu, găsim pe bătrânul capitalist în societatea femeii sale.

Sunt trei ore după masă; Renténu șede într'un fotel lângă ferăstră și percurge cu lăcomie colónele unui diar român. Din când în când scóte o exclamațiune de neplăcere seú de bucuriă, după impresiunea ce-i fac cele scrise. Altă-dată face cu capul un gest energic de aprobare; atunci ochelarii săi de presbit îi alunecă până în vârful nasului. Renténu lasă gazeta și aședă ochelarii la loc cu un gest plin de necaz.

În fața lui, la aceși ferăstră, șede d-na Renténu ocupată cu un lucru de mână. Se vede însă că gândurile nu i sunt la ciorapul, pe care-l tricotează, ci retăcesc la alte obiecte îndepărtate. Apoi din timp în timp ea rădică ochii la bărbatu-său, ca și când ar aștepta, ca acesta să-și sfârșescă cetirea pentru a sta de vorbă cu dânsa. Se vede, că mama de familiă are ceva important de desbătut.

— „Veți, asta-mi place,” duse în fine Renténu, depunând diarul cu satisfacțiune, „se vede, că e lucrul unui om serios. Îi spală pe fonetiști mai bine, decât cu dece ape. De acum pot să dic, că-și vor ținea gura.”

— „Da,” observă d-na Renténu, „își vor ținea gura

¹⁾ „Trebuie să vorbesc cu d-ta. Trebuie cu orî-ce preț. Când te voi putea vedea singură.”

²⁾ — „Te voi încunoșcința.”

și vor scrie tot ca mai nainte. Lasă-î să se descurce dênșii, nu-ți mai face și d-ta din cap călindar.”

— „Ei, soro, vorbești ca o femeică. Nu știi că datoria noastră, a bărbaților, este să păzim limba lăsată de moșii noștri glorioși?” Apoi adăogă cu îngâmfare: „Națiunea e în pericol, fiind-că membri ei se destramă, își pierd simțământul de unitate și disciplină.”

— „Lasă, frate dragă, nu mai vorbi așa. Pentru niște „codițe” și „cornițe”, cum le numești d-ta, de sigur nici lumea, nici Românii nu vor peri. Vor face ei ce-or face, ómenii chiămați la astfel de lucruri. Mai e timp; nici Dumneđeú n'a făcut lumea într'o zi.”

— „D-ta nu te pricepi la astfel de lucruri, Eleno dragă. Trebuie să batem fierul până e cald; decă nu, se amână lucrul cu o generațiune întregă. Străinii progresează cu pași repezi și noi rămânem tot înderăt.”

— „O fi, o fi,” duse d-na Renténu, care știa că cu bărbatu-său nu dă de cap. „E lucrul d-vóstră, eu nu mă amestec. Să vorbim de alt-ceva; d-ta ești prea aprig, pentru ca să mă pot împotrivi în astfel de cesțiuni.”

— „Negreșit,” observă Renténu măgulit, că nevastă-sa îi recunósce superioritatea, „negreșit noi facem studii afunde în cesțiuni atât de însemnate, pe când femeile judecă lucrul mai ușor.” Și bătrânul tuși încântat de victoria sa.

Cocóna Elena surise; ea își avea planul ei, și voia de bună sémă să-și țină bărbatul într'o bună dispozițiune.

— „Ne și plecăm înaintea bărbaților, că-cî noi suntem femei slabe. De aceea voiam să te întreb de sfat și pe d-ta în privința unui lucru femeiesc.”

— „Ce lucru?” duse Renténu cu bunătate. „Știi că sunt tot-déuna gata a da sfaturi.”

— „Și încă înțelepte! Ei bine, poimâne e Duminecă și nu știu pe cine să chiám la prânđ. Vream să te întreb și pe d-ta.”

— „Apoi... pe Reli. Vom mai vorbi ortografiă. Cu el ne înțelegem bine.”

— „Parafescu e om obicînit, el vine des la prânđ; așadar nu-l mai socotesc între străini. Dar, doctorul Salitrénu n'a fost de mult la prânđ la noi; știi ce grijă are de sănătatea ta. Apoi dênșul ne-a adus în casă un străin, pe care încă trebuie să-l chiámăm....”

— „Pe cine? Pe scriitul acela de poet? Pe el vreai să-l chiám. Ce spuî, soro! De l'oiú mai vedea în ochii mei, întru în bôlá. Dór nu vrei să nu-mi ticnescă nici máncarea?”

— „Ferescă Dumneđeú! Dar ce e? Ce ți-a făcut acel tinér? Eú l'am găsit băiat cu creșcere și cu învățatură.”

— „Audi, cu creșcere și cu învățatură! Un nerușinat, care se împotrivesce bătrânilor; un fonetist inverșunat să vină la masa mea? Mai bine ar face să se ducă, de unde a venit, cu codițe și cornițe cu tot.”

— „Ah! aci e buba,” gândi cocóna Elena. „Apoi, decă cređi așa, să nu-l chiámăm, cu tóte că buna-cuviință ar cere.”

— „N'are loc nici o bună-cuviință, când cine-va îi e omului nesuferit.”

— „Fiă, cum vrei, frate dragă. Nu pot să mă împotrivesc dorințelor d-tale.”

— „Și bine faci. Dar, fiind-că veni vorba de Reli, am să-ți împărtășesc și eú ceva în privința lui.”

— „Ce lucru?”

— „Veți fi băgat de seamă încă de mult, că acest tinăr iubesc pe Iulia. Eu am încurajat această iubire curată, fiindcă Parafescu îmi place. Este un tinăr de treabă, blând, supus, cu o clientelă destul de frumoasă, și cu un viitor strălucit. Tote acestea mă făceau să-l iubesc, ca pe copilul meu. Așteptam numai să facă pasul decisiv, pentru a-și da mâna Iuliei. Ei bine, acest pas l-a făcut și eu am încuviințat rugarea lui; cât de curând se va face logodna. Ce zici d-ta?”

— „Eu zic, că este bine așa. Am fost în relații prietenești cu repositații părinți ai lui Aurelie, și tinerii erau așa zicând destinați unul pentru altul. Dar, Iulia ce zice? Ai întrebat-o?”

— „Ba nu; dar ea trebuie să fiă încântată de un așa tinăr. Acesta e un giuvaer întreg, și nu știu ce fată ar fi destul de năucă, pentru a-și lăsa norocul din mână. Iulia e destul de cuminte pentru a vedea, că această partidă e potrivită în toate privințele.”

— „Și eu cred ca d-ta, dar de!.. fetele sunt cam curioase în ziua de astăzi, au gusturi deosebite, de cum aveam noi în vremea noastră.”

— „Vom vedea, vom vedea. Voiți întreba-o și sunt sigur, că din partea asta n'avem nici o piedecă. Ea trebuie să știe că noi îi vom binele, că-ți o iubim; așadar de bună seamă se va supune sfatului părintesc. De aceea i-am și făgăduit lui Aurel mâna fiicei noastre.”

Bătrânul spunea adevărul. Aurel întârziase până acum cu a cere mâna Iuliei, în speranță, că va reuși a-și câștiga inima. Dar vedându-se în pericol de a fi delăturat prin Iancu, el se decise a face pasul. Ce e drept tinărul n'avea ideea de repețiciunea, cu care se dezvoltase pasiunea între Iancu și Iulia; de aceea spera, că frumoasa fată, devenind soția sa, se va îndupleca a-și da inima în schimbul îngrijirilor sale călduroase. Aurel cunoșcea prea bine farmecul însușirilor sale fizice, pentru a nu fi convins, că Iulia va trebui să-l iubească în scurt timp.

(Va urma.)

Un vis¹⁾.

Te-am văzut în vis, mai goală, sub vestiment de cerșitoare.
Chipul tău îl ofilise focul rațelor din sora,
Er pe sinii tăi de mamă încă fragedi și-ncă vii
Arătați, cerșind, mulțimei morți de feme două copii.

Se părea că tu fugiseși d'al meu foc, d'a mea iubire,
Se părea că cerșitoare te făcusem numai eu,
Se părea că-ți era temă și fugiai d'a mea 'ntelnire
Cum Cain fugia de lume blăstemat de Dumnezeu.

Și eu c'un dispreț de morțe și c'o crudă nepăsare,
Ca să-ți arăt nedreptatea și greșela ce comiți,
Te urmam râdând de tine, din cărare în cărare,
Precum lașul ride 'n urma bieților nenorociți.
Dar, vedându-te d'o mână grosolană insultată,
Simții mila topind gheața peptului meu de odată,
Ș'alergând spre tine, galben, cu o furie de fiară,
Te vădui palidă mută ca o statuă de ceră,
Și ți-am zis: Vino, dă-mi mâna, vei fi soța mea de mâne:
Vino, voiți lucra și-nopțe, pentru-o hrană, pentru-o pâine;

¹⁾ După „Telegraful“.

Părăsește-ți hotărîrea, fugi după virtutii tale,
Care-ți smulge pentru strade focul tinereții tale,
Care-ți cere din ochi lacrimi și din frageda ta buză
Face 'n locul veseliei, plânsul jalnic să s'audă.
Voiți iubi cu nebunie p'ai tăi fii cu frunți senine
Și încă mai pre sus de toate, ah! te voiți iubi pe tine ...
Taci, nu vreau s'aud nimica, filosof să fiu nu-mi place;
Decă 'n viață pentru tine nu pot alt nimic a face,
Vei avea o consolare cel puțin p'acest pământ
Că murind, două ochi vor plânge pe uitatul tău mormânt.

D'atunci urmăresc într'una să-mi explic astă visare:
Ce 'nsemnează ah! răspunde-mi că te-am văzut cerșitoare?
Ce 'nsemnează copilașii ce-am visat pe sinul tău,
Fi-vor dorul, fi-vor focul tainelor din pieptul meu?

Dar, fugiți vedenii slute ce de groză mă nutriți!
Ea e tinără, frumoasă, eu să râd, voi să fugiți,
Și râdând și 'n urma voastră, am să cer lui Dumnezeu
Viața 'ntregă lângă densa, cerșitorul să fiu eu.

C. D. Ș.

Studii asupra teatrelor

de Frédéric Damé.

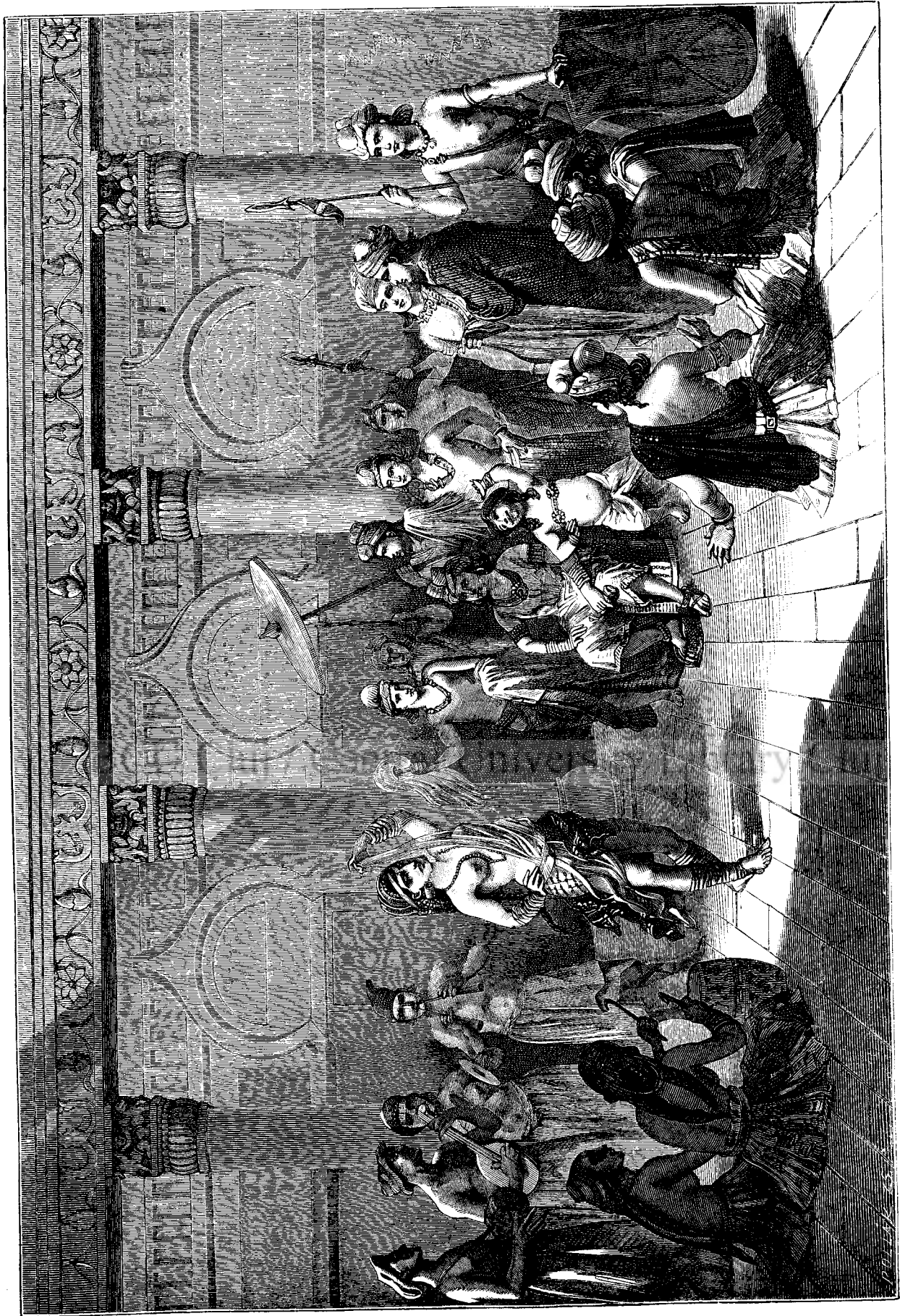
Teatrul la Indiani.

În depărtarea timpurilor, sub umbra mărețată a munților Himalaya, India, acel lăgân al lumii, ne apare cu niște forme fantastice, care produc asupra imaginației o adâncă impresiune. Cu greu ne închipuim acea civilizațiune anterioară tuturor celorlalte civilizațiuni, și despre care stău dovadă atâtea monumente, ce pōrtă până astăzi în mândra lor solemnitate, povara vécurilor grămădite. Trebuie să resfoim aceste poeme imense, pe care erudițiunea contimpurană le-a scos din uitare, ca să putem înțelege la ce grad de cultură ajunsese, cu mai bine de 1500 de ani înaintea lui I. Chr., acea națiune prodigiōsă, care trebuia într'o zi, ca un rîu ce iese din albia sa, să inunde Europa și să dea naștere popōrelor și civilizațiunii moderne. Trebuie să citim acele cărți sante, care sub numele de Vedas, ne-au transmis istoria instituțiunilor civile, politice și religioase ale Indianilor, ca să ne putem

da seamă la ce înălțime de cugetare, de știință, de filosofie, de morală, ajunsese acel popor cădut astăzi așa de jos, încât un regiment englez îl ține sub jug. Și, după ce am întors pagina din urmă, rămânem uimiți și ne întrebăm, decă, în adevăr, lumea tot se învertește în același cerc, decă generațiunile, care neîncetat ies și întră în neant după o muncă neobosită, au produs ceva nou. Se pare că acei strămoși ai lumii au știut tot, au vădu seú au gicit tot, și că n'au lăsat generațiunilor viitoare decăt să-i imiteze.

Cestiunea s'a pus, decă acea civilizațiune atât de strălucită avea un teatru.

S'au făcut multe teorii în această privință și unii învetați au pretins că India n'a avut alt teatru decăt o imitațiune a teatrului grec, în urma cuceririi ei de către Alecsandru cel Mare. Dar astăzi este stabilit că nu există nici o asemănare între ambele teatre. Tecstele cele mai

O reprezentațiune teatrală în India. (Pag. 36.)

precise afirmă anticitatea și prioritatea dramei indiane, ce s'a născut din jocurile dănțuitorilor și ale bayaderelor, jocuri care la început trebuiau să facă parte din ceremoniile religioase. O dovadă despre acesta este numele ce poartă drama în limba sanscrită: ¹⁾ nâta ka, cuvânt care însemnează „dănțuitor“.

Desvoltându-se din ce în ce mai mult, drama indiană a ajuns la o formă statornică, ce nu compoartă deosebirea ce facem astăzi între comediă și tragediă, și s'îmbracă mai mult cu feeria decât cu drama, cum o înțelegem noi. Versurile alternază cu prosa, acțiunea se desvôltă încet, corurile n'au decât o însemnătate foarte restrînsă, personajele sunt numeroase și punerea în scenă cât se poate de lucsuosă.

Drama indiană desprețuește împregiurările vieții comune, și nu se inspiră decât de faptele eroice, pe care tradițiunea le-a păstrat în Mahâbhârata²⁾, în Ramayana³⁾ și în legendele religioase din Vedas.

Astfel drama nu părăsește nici-odată tărîmul tradițiilor naționale și nu caută subiecte decât în istorie, în mitologie, în moravurile țerei.

Durata actelor nu era hotărîtă; caracterul unui erou avea patru-șase moduri de a fi; femeile vorbeau prâkrit (limba imperfectă) și bărbații sanscrit (limba perfectă).

Câte-va drame indiane s'au tradus în limbile europene. În 1789, William Jones a tradus Sacuntala de vestitul poet Calidâsa⁴⁾, autorul unei alte drame renumite Eroul și Nimfa.

D-nul H. Wilson, secretar al societății asiatică din Bengalia, a tradus și analizat șese alte drame, între care Căruța de copil scrisă de regele Sudraka, Căsătoria prin surprindere de Bavabhuti, cel mai mare dramaturg indian după Calidâsa, și Ratnavali (Salba) de regele Sri Harșa Deva.

Pentru a ceti cu interes dramele indiane, dice un critic contimpuran, trebuie să cunoască cine-va mitologia brahmanică și numele pomilor și ale florilor din acele țări. La fiă-care moment, sub umbra desă a marilor păduri, printre saptașadas-ele cu șapte petale, nagacesarul închinat iubirei, ochady-ul care nu-și esaleză balsamele decât noaptea, trec stoluri de fete cu corpul profumat cu Kaliyaka, cu sînul uns cu santal și încungiuat de mărgăritare. Ele șed, și se oprește sgomotul clopoștelor care sunt atârnați de picioarele lor; ele aruncă împregiuru-le priviri pline de langore. Sbârnașii albinelor, cântul îmbătător al Kokilaș-ilor, sunt ca săgețile aruncate de Kama-Deva, zeul iubirei, fiul Cerului și al Ilusiunei.

¹⁾ Limba sanscrită e limba literară, filosofică și religioasă a Indiei. A încetat de a fi vorbită în secolul III (d. I. Chr.), și a fost înlocuită întâiu de prâcrit și în urmă de idiomelê moderne.

²⁾ Epopeă sanscrită, atribuită lui Vyasa, și care a fost scrisă prin secolul X. (în I. Chr.) Această poemă, care coprinde 214.778 versuri, are ca subiect lupta celor o sută de fii ai lui Dhritarâchtra cu cei cinci fii ai fratelui său Pandu, unii și alții urmași ai lui Bhârata, fiul lunei.

³⁾ Epopeă sanscrită, compusă în formă sa actuală de poetul Valmiki. Se crede că a fost scrisă în secolul IX (d. I. Chr.) Poema desvôltă tema următoare: Rama, eroul divin, învinge pe Rakchasas și distruge orașul lor Lankă, pentru a-și relua pe soția sa, Sita, pe care regele Ravana o răpise.

⁴⁾ Calidâsa, trăia pe la anul 50 în I. Chr. la curtea regelui Vikramâditya.

În mitologia indiană, mai mult încă decât în cea greacă, creațiunea întrégă se întrupază în persoana vre-unei deități. Nenoroșii muritori sunt în prada unei mulțimi de zei secundari, între cari strălucește în primul rang Indra, regele firmamentului; el ține în mână trăsnetul și un curcubeu. Stelele sunt ochii lui. El își petrece viața privind pe Apsara-ele, bayaderele sale născute din spuma mării ca Vinerea Afrodită, și care jocă împregiuru-i. Indra le trâmite adesea pe pământ ca să amăgescă pe omeni. Asuras-ii, smei dușmanii ai zeilor, pândesc pe bayaderele cerești, când se coboră pe pământ, și le răpesc.

O răpire de felul acesta a dat naștere dramei lui Calidasa, intitulată Vikramurvacii, sevă Eroul și Nimfa.

Drama lui Calidasa începe prin o scenă, unde Apsara-ele rógă pe regele Puruvaras să le apere în contra îndrăsnelii Asuraș-ilor, cari au răpit pe soța lor, pe frumoasa Urvaci, când trecea pe înălțimile Piscului de Aur. Regele, care vênază în munții Himalaya, plécă și reapare îndată, purtând în brațele sale pe fiica Cerului leșinață. Capul musicanților cerești (gandharas) vine și mulțameșce eroului din partea lui Indra.

Regele Puruvaras s'a întors în palatul sevă; dar gândul lui nu se poate despărți de nimfa, pe care a scăpat-o. Nevastă-sa, care e gelosă, îl vede îngrijat, gânditor și-l observă. De odată, pe când regele se plânge de uitarea și de ingratitudea nimfei, Urvaci apare în aer, rupe o frunză de bordja¹⁾, scrie pe dânsa câte-va rânduri și o lasă să cadă la picioarele regelui. Apoi ea se coboră și vine să cêră ajutorul lui Puruvaras în contra unui nou dușman, care o amenință. — Cine e acel dușman? — Amorul! — Dar ora trece și gingașa Aspara e silită să se întorcă la cer, că-ci are să jocé chiar în sevă aceea în palatul lui Indra.

Drama, pe care o represintă bayaderele în palatul ceresc și care este scrisă de pustnicul Bharata (pe acesta tradițiunea indiană îl privește ca inventătorul dramei), are de subiect căsătoria zeiței prosperității, Lakșmi, cu Vișnu. Nimfa Urvaci, care jocă rolul zeiței, și care nu se gândește decât la iubitul sevă pământesc, în loc de a răspunde „Vișnu“, când întrevorbitorul ei o întreabă pe cine iubește, pronunță numele regelui Puruvaras. Drept pedepsă, Indra o esilează pe pământ, autorisându-o să iubească pe regele, care a scăpat-o, cu condițiune însă ca ea să se întorcă în cer când Puruvaras va fi văduț copilul ce se va naște din ea.

Poetul ne conduce din nou în palatul regelui. Cu supunerea femeilor indiane, regina se învoește la căsătoria soțului ei cu nimfa isgonită din cer și nouii soți merg să-și petrecă luna de miere în pădurile muntelui Gandhamadana, unde ne conduce actul al patrulea și care e întreg consacrat musicii și danțului. Urvaci dispare de odată din ochii soțului ei, care, după ce o caută înzadar, o plânge amar. Ea a fost schimbată într'o flóre de zeul resbelului, pentru că întrase în pădurea cea sântă.

Călăuzit de iubirea sa și de un rubin magic, — rubinul întrunirei, — regele redă nimfei prima sa formă și jură că rubinul de ađi înainte va străluci pe fruntea sa precum strălucește semi-luna pe fruntea Sivei.

Întors în palatul sevă, după un timp nedeterminat,

¹⁾ Frunzele acestui arbore servesc la fabricarea unui fel de hârtie.

care a permis fiului născut din nimfă să se facă mare, Puruvaras își pierde rubinul. Un vultur îl răpește luându-l drept o bucată de carne. Dar vulturul e omorât de săgeța unui copil; și acest copil nu e altul decât fiul regelui și al nimfei. După ce Puruvaras a recunoscut pe fiul său, Urvaci se vede silită a se întorce în cer; dar regele învoca mila lui Indra, care permite nimfei să rămâie cu dânsul cât va trăi.

Acastă poemă dramatisată, unde feeria joca rolul principal, se deosebește printr'o delicateță de simțăminte pe care nu ne-am aștepta să o găsim într'un timp atât de depărtat, într'o țară ce ne pare astăzi atât de barbară. Autorul arată o adâncă cunoștință a inimei omenești, cea mai viuă imaginațiune, și decă observăm în stilul său un abus de metafore, o esagerare, o subtilitate, care ne surprinde, nu trebuie să uităm că aceste defecte sunt chiar ale literaturii țerei sale¹⁾.

¹⁾ Drama Vikramurvacii a fost tradusă în englezește de H. Wilson în capod'operele teatrului Indian (Calcutta, 1830) și în franzește de Langlois (Paris, 1828) și de Foucaux (Paris, 1861).

Sacuntala e capod'opera lui Călidasa. Subiectul e împrumutat dintr'o episodă din Mahabharata, care se poate resuma în câte-va cuvinte: regele Dușmanta iubește pe Sacuntala și vrea să o ia de soție; dar, în urma unei scurte despărțiri, regele, sub influința fărnicătoare a unui blăstem nu-și mai recunoște soția. Din fericire inelul regelui se găsește în corpul unui pește, Dușmanta recapătă memoria și fericirea se întorce în palatul său.

Sacuntala, scrie un critic după Göthe, admirător pasionat al lui Călidasa, Sacuntala are toate grațiile acelei țări a luminei și a balsamelor. Ea poartă cu dânsa interesul ce-l inspiră acea gingașă fată, care trăește printre pustnici, fraged boboc de trandafir printre frunzele îngălbenite. Cetitorul urmăzează cu o neșpusă plăcere peripețiile acestei acțiuni mișcătoare, din scena, unde, pentru a atrage privirile regelui Dușmanta, Sacuntala se preface că se teme că o albină, care scăpând dintr'o florie sboră împrejurul ei, are să o întepe pe buze, până la acea scenă, unde ea vede pe regele Indiilor, recăpătându-și memoria și punând în degetul logodnicei sale inelul fatal ce pierduse.

(Va urma.)

Nepotul ca unchiu.

comediă în trei acte, tradusă după Schiller de Petra-Petrescu.

(Continuare.)

ACTUL II.

Scena 1.

D-na de Mirville, Francisc Dorsigny, vine dintr'un cabinet din stânga și se uită cu precauțiune înpregiur.

D-na de Mirville (din partea opusă.) Câtă neprecugetare! Unchiul va fi aci la moment.

Dorsigny. Dar spune-mi, ce se va întâmpla cu mine? S'a descoperit totul, și știe mătușa, că pretinsul ei bărbat era numai nepotul ei?

D-na de Mirville. Nu se știe nimic. Nu s'a descoperit nimic. Mătușa e tot cu modista; unchiul își injură soția — d-nul de Lormeul e înmărmurit de curioasă-i primire; eu mă voi încerca să amân cât voi putea descurcarea, ce numai poate întârzi mult, ca să am timp a câștiga pe unchiul pentru tine, seacă decă nu va merge altcum, să fac pe Lormeul să se înamoreze de mine, că-că decă să-l las să ia pe verișora, mai bine-l ia eu pe el.

Scena 2.

Cei dinainte **Valcour**.

Valcour (intră iute.) Ah, bine, bine, Dorsigny, că te afli aici. Am să-ți împărtășesc o miiă de lucruri și cu cea mai mare grabă.

Dorsigny. Lua'ar dracul. Vine tocmai la timp.

Valcour. Dar dâna poate...

Dorsigny. Înaintea sorei mele n'am nici un secret.

Valcour (întorcându-se către d-na de Mirville.) Cât de tare mă bucur, dâna mea, că pot face cunoștința d-tale, tocmai în momentul când sunt fericit de a face fratelui d-tale un serviciu însemnat.

Dorsigny. Ce aud? Vocea lui? .. (Se ascunde în cabinetul de unde a ieșit.)

Valcour (continuă fără a fi observat lipsa lui Dorsigny.) De cum-va s'ar întâmpla vre-odată, dâna mea, să-ți pot fi

folositor, consideră-mă, ca pe cel mai supus servitor. (El nu observă, că în timpul acesta intră colonelul și se pune în locul lui Dorsigny.)

Scena 3.

Cei dinainte. **Colonelul Dorsigny, Lormeul**.

Colonelul. Da — femeile acestea sunt o adevărată probă de paciență pentru bărbații lor.

Valcour (se întorcede cugetând, că vorbește către Dorsigny tinerul.) Voiam să-ți spun, iubite Dorsigny, că subcolonelul n'a murit.

Colonelul. Subcolonelul meu?

Valcour. Cu care te-ai bătut. El a dispus să se scrie amicului meu Liancour; recunoște c'ai avut totă dreptatea și că el a fost agresorul. Familia dânsului, ce e drept, a și început a te urmări judecătorește. Vom stăruii însă din reputeri să înădușim lucrul la timp. M'am depărtat, ca să-ți aduc această știre bună, acum trebuie să mă întorc érași la societatea mea.

Colonelul. Sunt foarte îndatorul .. dar ...

Valcour. Poți dormi liniștit. Eu veghez asupra ta. (iese.)

Scena 4.

D-na de Mirville, Colonelul Dorsigny, Lormeul.

Colonelul. Spune-mi, rogu-te, ce vrea omul acesta?

D-na de Mirville. Omul acesta e nebun, o veți bine.

Colonelul. Se pare, că v'a cuprins o epidemie pe toți, de când m'am depărtat eu, pentru că acesta nu e întâiul smintit, pe care-l întâlnesc de o jumătate de oră.

D-na de Mirville. Primirea rece a mătușei mele nu trebuie să o judeci atât de aspru. Când e vorba de gătelii, să nu-i vină omul cu altele înainte.

Colonelul. Ei, mulțămită lui Dumnezeu! În fine aud și o vorbă cuminte! .. Așa dară tu ești cea dintâi, căreia îi pot presenta pe d-nul de Lormeul.

Lormeuil. Sunt prea fericit, d-șoră, că mă pot bucura de învoirea stimatului d-tale părinte. — Dar învoirea acésta nu-mi folosește nimic, decât a d-tale ...

Colonelul. Acum începe și ăsta. Te-ai molipsit și tu de turbarea generală, sêrmâne amice? Complimentul têu este fôrte gentil, dar trebuia să-l faci ficeii, și nu nepôtei mele.

Lormeuil. Iertare! Dómna mea. Corespunde-ți atât de bine descrierii ce mi-o făcu d-nul Dorsigny despre mirésa mea, încât îmi vei ierta greșéla.

D na de Mirville. Êtă și d-șóra, d-le de Lormeuil. Uite-te bine la dênsa și te convinge cu ochii proprii, că merită frumosul compliment, ce mi-ai făcut.

Scena 5.

Cei dinainte. Sofia.

Sofia. Mii de scuse, dragă tată, că te-am făcut mai înainte să aștepți, mă chiamase mama și trebuia să ascult de porunca ei.

Colonelul. De, decât-și recunoșce cine-va erórea și se scuză

Sofia. O, părintele meu! Unde aflu cuvinte de a-ți exprima bucuria și mulțămita mea, că consimți la căsătoria acésta!

Colonelul. Așa! așa! Îți place căsătoria asta?

Sofia. Da, fôrte tare!

Colonelul (incet cătră Lormeuil.) Acum veți, cât te iubeșce, făr' a te cunoșce! Asta provine din frumósa descriere, ce i-am făcut despre tine înainte de călătoria.

Lormeuil. Îți sunt fôrte recunoscător.

Colonelul. Ei, dar, copila mea, acum va fi timpul, să vorbesc puțin cu mamă-ta, că-cî în fine tot trebuie să am mai multă trecere eú, decât o modistă, gândesc ... tu într'aceea ține societate domnului acestuia. Dênsul este amicul meu, și mă voiú bucura decât în curênd va fi și al têu — m'ai înțeles? (cătră Lormeuil.) Acum ține-te .. étă ocásiunea! Sileșce-te a-í câștiga înclinarea încă astădi, astfel mâne îți va fi soçiă. (Cătră d-na de Mirville.) Vîno, nepótă! Să se 'nțelegă ei amêndouî, (iese).

Scena 6.

Sofia. Lormeuil.

Sofia. Așa dară și d-ta vei lua parte la ospet?

Lormeuil. Da, d-șoră... se pare, că nu-ți displăce căsătoria acésta?

Sofia. Ea are consimțirea părintelui meu.

Lormeuil. Bine. Dar ceea-ce hotăresc părinții, nu întêmpină tot-déuna și învoéla fiicelor.

Sofia. O cât despre căsătoria asta — ea este în cât-va și alcătuirea mea.

Lormeuil. Cum așa domnișoră?

Sofia. Tatăl meu a fost atât de bun, de m'a întrebă și de învoirea mea.

Lormeuil. Prin urmare iubești pe bărbatul, care ți sa destinat ca soț?

Sofia. Nu o ascund.

Lormeuil. Cum? și nici nu-l cunoști încă.

Sofia. Am copilărit la olaltă.

Lormeuil. Aî crescut cu tinêrul de Lormeuil?

Sofia. Cu domnul de Lormeuil — ba nu!

Lormeuil. Dar el îți este mirele destinat.

Sofia. Da, el a fost la 'nceput.

Lormeuil. Cum, la început?

Sofia. Vêd, că d-ta încă nu șcii, d-nul meu.

Lormeuil. Nu șciú nimic, chiar nimic nu șciú, d-șoră.

Sofia. El a murit.

Lormeuil. Cine a murit?

Sofia. Tinêrul de Lormeuil.

Lormeuil. Adevêrat?

Sofia. Sigur.

Lormeuil. Cine ți-a spus, că a murit?

Sofia. Tatăl meu!

Lormeuil. Nu cred, domnișoră. Nu se pôte. Nu-í cu puțință.

Sofia. Cu permisiunea d-tale, așa este. Tatăl meu, care vine din Toulon, va șci mai bine decât d-ta. Tinêrul acesta avu cêrtă într'un bal, se dueiă și fu străpuns de trêi lovituri.

Lormeuil. Periculos lucru.

Sofia. Fireșce, a și murit de ele.

Lormeuil. Îți place să glumești cu mine, domnișoră. Nimeni nu-ți pôte da despre d-nul de Lormeuil informațiuni mai bune, decât mine.

Sofia. Decât d-ta? Asta ar fi comic.

Lormeuil. Da, domnișoră, decât mine, pentru-că — să-ți spun drept — eú singur sunt acel Lormeuil, și n'am murit, după cât șciú.

Sofia. D-ta să fii d-nul de Lormeuil?

Lormeuil. Și cine credeaí d-ta, că sunt?

Sofia. Credeam, că ești un amic al tatălui meu învitat la ospet.

Lormeuil. Așa dară d-ta tot te măriți, deși eú am murit?

Sofia. Se 'nțelege.

Lormeuil. Și după cine, decât-mí e permis a 'ntreba?

Sofia. După vêrul meu, Dorsigny.

Lormeuil. Bine, dar aci are să vorbescă și tatăl d-tale.

Sofia. A și vorbit, fără 'ndoéla. El și-a dat învoirea.

Lormeuil. Când și-ar fi dat-o?

Sofia. Tocmai acum, cu câte-va minute înainte de sosirea d-tale.

Lormeuil. Dar eú am venit d'odată cu dênsul.

Sofia. O, nu, d-nul meu! Tatăl meu a fost înainte d-tale aici.

Lormeuil (punênd mâna la frunte.) Îmi vin ameteii .. se 'nvêrtesc tóte în giurul meu ... fiă-care cuvênt, care-l pronunți mă pune în uimire; am tot respectul de ceea-ce dicit d-ta d-șoră, dar trebuie să fiă un secret la mijloc, pe care nu-l pot esplica.

Sofia. Cum, d-nul meu, .. vorbești serios?

Lormeuil. De sigur serios, domnișoră ..

Sofia. În adevêr, d-ta ești d-nul de Lormeuil? ... Dumneđeule, ce-am făcut? .. imprudența mea, cum ...

Lormeuil. Nu te supêra, domnișoră, .. înclinarea cătră vêrul d-tale este o împregiurare, pe care mai bine e să o afle cine-va înainte decât după căsătoria ...

Sofia. Eú însê nu pricep ..

Lormeuil. Voiú căuta pe d-nul Dorsigny, pôte fmi va descurca el enigma. Dar ori-ce rezultat se va desfășura, d-șoră, vei fi mulțămită de mine, așa sper. (iese.)

Sofia. Se vede om fôrte gentil, și decât nu mă vor sili să mă mărit după dênsul, mă voiú bucura din inimă, că a scăpat nestrăpuns.

Scena 7.

Sofia, Colonelul, D-na de Dorsigny.

D-na de Dorsigny. Lasă-ne singuri Sofio. (Sofia iese.)
Cum, Dorsigny, susții în fața mea, că n'ai vorbit cu mine
adinéori. Bine, dar cine altul, decât d-ta, d-nul casei ace-
steia, părintele copilei mele, în fine, decât soțul meu, ar fi
putut face ceea-ce ai făcut d-ta?

Colonelul. Ce dracul am făcut?

D-na de Dorsigny. Trebuie să-ți mai aduc aminte?
Cum? Ai uitat, că cu câte-va minute mai înainte ai vorbit
cu copila, că ai descoperit inclinarea ei către nepotul nos-
tru, și că ne-am învoit a i-o da de soție, îndată-ce va sosi?

Colonelul. Nu știu .. dămnă, decă toate acestea sunt
un vis al fantasiei d-tale, ori într'adevăr, în lipsa mea,
altul m'a luat locul. Decă e cazul din urmă, atunci a
fost timpul se sosesc .. Acest cine-va îmi ucide ginerele,
îmi iea fata de soție, îmi iea locul lângă nevastă, și fe-
meia și fiica mea sunt încântate de acésta.

D-na de Dorsigny. Încăpăținare! Într'adevăr, d-le
Dorsigny, nu înțeleg purtarea d-tale.

Colonelul. Eū încă nu mă pot lumina din a d-tale.

Scena 8.

Cei dinainte, D-na de Mirville.

D-na de Mirville. Mă-am închipuit eū, că o să vă
găsesc pe amândouă la un loc ... De ce nu sémână toate
căsătoriele cu a d-vostă? Nică-odată dispută și cértă. Tot-
deuna o inimă și u suflet! Așa se cuvine. Frumos esem-
plu. Mătușa e compleșantă ca un ânger, și unchiul răb-
dător, ca Iov.

Colonelul. Bine ai vorbit, nepótă .. trebuie să aibă
cine-va răbdarea lui Iov, ca mine, pentru a nu o pierde,
aușind atâtea comedii.

D-na de Dorsigny. Nepótă are dreptate, trebuie să
fiă cine-va compleșantă, ca mine, pentru a suferi astfel
de absurdități.

Colonelul. Bine, dămnă, nepótă noastră nu m'a părăsit
de loc, de când m'am rentors; să o luăm pe ea ca arbitru.

D-na de Dorsigny. Sunt mulțămă și mă supun sen-
tinței sale.

D-na de Mirville. Despre ce e vorba?

D-na de Dorsigny. Închipuește-ți! bărbatul meu cu-
téză a susținea, că nu dēnsul a fost acela, pe care l'am
luat mai adinéori drept bărbatu-meu?

D-na de Mirville. Se póte?

Colonelul. Închipuește-ți nepótă! Femeia mea vrea
să mă facă a crede, că eū am vorbit cu dēnsa aici, aici
în odaea asta, în momentul când eram sdruncinat pe
drumul Toulonului.

D-na de Mirville. Acésta e chiar neesplicabil, un-
chiule ... aci trebuie să fiă o neînțelegere ... értă-mă să
vorbesc câte-va minute cu mătușa.

Colonelul. Veđi de-i pune mințile la loc, decă se
póte; dar cu greū vei reuși.

D-na de Mirville (incet cătră d-na de Dorsigny.) Mătușă
dragă, tot lucrul este numai o glumă din partea unchiului.

D-na de Dorsigny (tot incet.) De bună-sémă glumă, altfel
ar trebui să fiă nebun, ca să susțină serios astfel de flécuri.

D-na de Mirville. Șcii una? Plăteșce-i cu aceeși mo-
nedă. Fă-i o cum se cade. Fă-l să simță, că nu te lași
să-și riđă de d-ta.

D-na de Dorsigny. Ai dreptate. Așa să fac.

Colonelul. Sfērși-veți odată? Cred, că vă póte ajunge.

D-na de Dorsigny (în batjocură.) Da, ne póte ajunge,
domnul meu, .. și fiind-că datoria femeiei este a vedea
numai cu ochii bărbatului, îmi recunosc greșéla și vréu
să-mă închipuesc tot ce dorești.

Colonelul. Cu tonul batjocoritor nu vom merge departe.

D-na de Dorsigny. Nu te supéra, d-le de Dorsigny.
D-ta ai ris pe contul meu; eū rid acum pe al d-tale, ast-
fel suntem cvit. — Acum am să fac câte-va visite. După-ce
mă voiú rentórce, și-ți va fi trecut humorul glumeț, vom
putea vorbi și serios. (Iese.)

Colonelul (cătră d-na de Mirville.) Pricepi tu un singur
cuvânt din ceea-ce vorbeșce ea?

D-na de Mirville. Nu mă procopsesc de loc. Dar
mă voiú duce după dēnsa și voiú afla cauza lucrului (Iese.)

Colonelul. Du-te, decă vrei. Eū mă las de acésta ...
așa de turbată și de nebunatică n'am vėđut-o în vieța mea.
Nu e lucru curat. În lipsa mea a trebuit să viuă dracul
sub figura mea pentru ca să-mi întórcă casa cu fundu'n
sus; altfel nu 'nțeleg.

Scena 9.

Colonelul, Champagne, cam bét.

Champagne. Eī, caută să fiă adevérat! Aci trăești
ca într'o cărcimă ... dar unde dracul s'aū ascuns cu toții?
... N'am vėđut nici suflet de om de când am făcut sgo-
motul acela ca curier ... Ba, étă, stăpânul meu, căpitanul.
Trebuie s'aud, cum stă cauza noastră. (Face cătră colonel un
semn de înțelegere și ride cu plăcere.)

Colonelul. Drace! Nu e acesta mișelul de Cham-
pagne? ... Cum vine el aici, și ce vea măgarul cu gri-
masele sale cele próste?

Champagne (ca mai sus.) Eī, eī, stăpâne?

Colonelul. Mi se pare, că-i bét, blăstematul.

Champagne. Eī, ce diei? jucatu-mi-am rola cum se cade?

Colonelul (singur.) Rola sa? .. E ceva la mijloc. Da,
amice Champagne, nu prea réu.

Champagne. Nu prea réu, hai? Am jucat-o de mi-
nune. Cu biciul meu și cu ciobótele de curier, nu arétam
a postilion întreg? Cum?

Colonelul. Ba, da, da! (singur.) Șcie dracul, ce să-
i răspund.

Champagne. Bine, dar cum stă lucrul? Cât de de-
parte ai ajuns?

Colonelul. Cât de departe am ajuns ... cum stă
lucrul .. eī, îți poți închipui ușor, cum stă.

Champagne. Cununia e hotărítă, nu e așa? Ca tată
ți-ai dat învoirea?

Colonelul. Dat.

Champagne. Și mâne te aréți în persóna d-tale ade-
vérată, ca înamorat.

Colonelul (singur.) Este o mișeliă d'ale nepotului.

Champagne. Și te vei cununa cu vėduva d-lui de
Lormeuil ... vėduvă .. hahaha .. vėduva născocită de mine.

Colonelul. De ce riđi?

Champagne. Mai întrebăi? Rid de mutra pe care o
va face acel unchiú de trebă, când, rentorcēndu-se după
patru sėptēmăni, te va vedea cununat cu fiica d-sale.

Colonelul (singur.) Îmi vine să turbez!

Champagne. Și mirele din Toulon, care vine cu el,
și găseșce pe altul în cuib — e lucru dumneđeesc.

Colonelul. De minune!

Champagne. Și cui ai să-i mulțamești toate acestea? Bravului d-tale Champagne.

Colonelul. Ție? Cum așa?

Champagne. Bine, dar cine altul ți-a dat ideia să joci pe unchiul d-tale?

Colonelul (singur.) A, mișelule!

Champagne. Dar e mirare, cum s'ameeni de tare cu unchiul d-tale! Ași jura, că este el, de nu l'ași ști la o sută de miluri de aici.

Colonelul (singur.) Ștregarul de nepot face frumoasă întrebuintă de figura mea.

Champagne. Numai arăți ceva prea bătrânicos. Unchiul d-tale încă e cam în anii d-tale .. n'aveai trebuintă să te faci tocmai așa de bătrân.

Colonelul. Crești tu?

Champagne. Dar ce face asta. Dânsul nu e aci, ca să se potă face asemănare ... Norocul nostru, că nu e acasă bătrânul. Am păți-o rău, când s'ar întorce.

Colonelul. Dar s'a 'ntors.

Champagne. Cum? Ce?

Colonelul. S'a 'ntors, îți ȳic.

Champagne. Pentru Dumneȳeu! și d-ta mai stai aci? Ești liniștit? Fă ce vrei .. ajută-te cum poți .. eu o iaș la sănătoșă. (Vrea să iasă.)

Colonelul. Stăi, mișelule, om de nimic, stăi! Așa-dară acestea sunt frumoșele tale născociri, d-le mișel?

Champagne. Cum stăpâne, asta-mi este resplata?

Colonelul. Stăi, blăstematule! .. ȳeu, soȳia mea (Champagne face un semn de spaimă) nu e nebună, precum o credeam eu ... și-o astfel de mișeliă să o las să trecă? Nu! Să mă bată Dumneȳeu, decă nu-mi voiș răsuna la moment Încă nu e prea târȳiu. Alerg la notarul. Vin cu el. Încă peste nópte Lormeul se cunună cu Sofia. Am să surprind pe nepotul, trebuie să subscrie și el contractul de cășatoriă al verișorei sale ... ȳer cât te priveșce pe tine, blăstematule ...

Champagne. Eș, Măria-ta, și eu vrėu să subscriu — vrėu să joc la nuntă decă-mi poruncești.

Colonelul. Da, mișelule, te voiș face eu să joci ... și chitanța asupra celor o sută de pistoli, după cum vėd acum, n'am să o mulțamesc onestității usurarului ... Giuvaergiu a bancrotat spre norocul meș. Nemernicul de nepotu-meș nu se îndestulia să-și plătescă datoriile cu banii mei, mai făcea și altele nóue, pe socotela mea! ... Bine, bine! Mi-o va plăti el! ... ȳer tu, slugă cinstită, te poți aștepta la o resplată grasă! Îmi pare rău, că n'am bastonul la mine; dar nu va strica nici mai apoi. (Iese.)

Champagne. Sunt ca căȳut din cer! Trebuia să se întorcă tocmai acum acest blăstemat de unchiuș, și să-mi iasă în cale anume pentru a mă face să flecăresc .. Măgar ce sunt, trebuia acum să-i istorisesc toate? .. Da, măcar decă ași fi bėut cu un păhar mai mult .. Dar așa!

(Va urma.)

Botanica populară română.

Plopul.

Poporul nostru cunoșce mai multe feluri de Plopi și anume: Plop înalt (lat. *Populus pyramidalis*. Roz.; P. dilatata. Ait.; germ. die Pyramidenpappel), Plop alb (lat. *Populus alba*. L., germ. die Silberpappel), Plop tremurător (lat. *Populus tremula* L., germ. die Zitterpappel), Plop de pădure seș Plop negru (lat. *Populus nigra* L., germ. Schwarzpappel) și Plop slab ...

Plopul înalt creșce cu crengile și cu frunȳele drept în sus; el a fost afurisit în impregiurările următoare. După cum istoriseșce poporul, Maica Domnului âmblând odată trudită și supărată pentru că nu putea afla pe Isus Chr., în timpul patimei sale, a voit să se odihnescă sub un plop. Acesta de bucurie mare și-a tras crengile în sus. Maica Domnului se supără vėȳend arborele așa de voios, pe când dēnsa era sfășiată de durere, și pentru că plopul, în loc s'o umbrēcă de sóre și prin acēsta să-i aline necazul, își trăsese crengile în sus, dēnsa îl blăstēmă ȳicēnd:

Fire-ai plop afurisit,	Eș sunt fórte supărată,
Tot-dēna nerodit,	Supărată și 'ntristată,
Nerodit și fără sóre,	ȳră tu-mi ești prea voios
Că nu mi-ai lăsat recóre,	Și te-arėți prea curajos,
Că tu 'n sus crengile-ai tras	De-aceea să nu 'nflorēști
Și umbră nu mi-a rēmas	Nici în veci să nu rodești!)
Și de sóre eu m'am ars.	

Într'o colindă populară se află tot despre acest plop următoarele:

Mergēnd Sântă - Măria cu Iosif din Ierusalim spre Vifleem și fiind fórte ostenită de drum, ȳise cătră Iosif:

Iosife! mi-i greu

De drumul cest rău,

Vin să odihnim

Și să ne umbrim!

După aceste cuvinte mai merseră o bucată de drum, până ce:

De un plop dădură

Și aici statură

De-a se recori ...

Însē înzădar i-a fost tótă așteptarea și bucuria, că-ci:

Plopul se clăti,

Umbra și-o trăgea,

Sórele-i ardea.

Sântă-Măria se mânia pe arbore și-l blăstēmă ȳicēndu-i:

Plop afurisit

Să nu fii rodit!

Să crești tu în sus,

Că-ci umbra mi-ai dus!)

Plopul tremurător își are numele dela legenda următoare. Stând odată Maica Domnului sub un astfel de plob, frunȳele acestuia murmurău neȳontenit și nu-i dedeaș pace să se odihnescă. Sântă-Măria vėȳend acēsta, îl „înveleci” și-i ȳise că 'n veci să-i tot tremure frunȳele. Blăstemul s'a împlinit, că-ci frunȳele acestui arbore tremură neȳontenit, chiar și când nu suflă vėntul de loc²⁾.

Cu acest soiș de plop își fac fetele pe dragoste.

Fata, care voeșce să fiă iubită de feciorul preferit de dēnsa, care voeșce să-l facă să tremure după dēnsa cum tremură frunȳa acestui plop; fură o viță de pēr din capul alesului seș, seș chiotórea dela cămașă acestuia, și se duce să o lege de plopul tremurător. Apoi ȳice:

¹⁾ At. M. Marienescu. Colinde. Peșta, 1859. p. 1-2.

²⁾ Dictat de V. Ungurén ȳin Ilișeci.

¹⁾ Cred. Rom. din Căndreni, com. de d-nul P. Ursul.

„Cum nu stă frunza plopului, așa să nu stea nici N., ci să ămble ne'ncetat după mine!“

Astfel, crede fata că a fărmeceat pre alesul ei, care de sigur o va iubi numai pe dânsa. La altă fată n'are să se mai uite¹⁾ ...

Plopul alb are frunza cam ascuțită, pe din dos albă și strălucitoare ca argintul.

Cu plopul de pădure încă își fac fetele pe dragoste ... Într-o Sâmbătă, însă mai ales în Sâmbăta Duminecii mari, fata, care voește să-și facă pe dragoste, se scolară de dimineță și luând cu sine pâne și sare se duce unde știe să se afle acest soi de plop. Aci pune pânea și sarea la tulpina lui și ăice:

Cum se bate frunza 'n plop Așa să cate norodul
Fără vânt și fără plöie, Și tineretul la mine!

Apoi rupe o créngă de plop cu frunze cu tot, o duce acasă și o pune într'un cuiu, înfapt de-asupra ușei din lăuntru casei.

În Sâmbăta următoare, aceeași fată face lăutöre din această créngă și se spală cu dânsa; acum crede ea că va fi îndrăgită și iubită de toți ómenii, însă mai ales de feciori.

Décă pe timpul, când aduce această créngă de plop, fata întelnește vre un fecior care o întreabă ce aduce, atunci ea crede, că cu greú va scăpa de-acel fecior, ci de sigur îi va fi nevastă.

Lăutórea de plop, cu care se spală fata, o aruncă apoi între vite, pentru că vitele sunt așa de curate ca și capul²⁾.

Plopul slab se numește așa, pentru că e mai fraged și mai slab decât orí care alt lemn.

Din Plopí, mai ales din cei ce cresc prin păduri, fac Românií, și cu deosebire Țiganií conlocuitori cu Românií, troci, coveți, linguri, piue de pisat sare, și cărbuni. Mai fac și picioré la coșile cóselor, pentru că acest lemn e móle la mână. Bine uscat se întrebuintează pe unele locuri și la clădiri de case, și 'ndeosebi la cotețe pentru porci. Verde însă nu se întrebuintează la clădiri nici odată, pentru că, fiind fórte slab, nu duréză mai nimic³⁾.

Sórea sórelui.

Despre Sórea sórelui, numită și Flórea sórelui și Sora sórelui (lat. Helianthus annuus L., germ. die einjährige Sonnenblume) cred Românií din Bucovina, că șede în pórtă Raiului și face loc sufletelor ca să între în lăuntru.

Acéstă credință a Românilor se póte vedea și din următórea doină populară:

Câte flori sunt pe pământ Șede 'n pórtă raiului,
Tóte trec la jurământ Face loc sufletului
Numai flórea sórelui Și odihnă trupului ...⁴⁾

Altă doină ne spune éráși cum că tóte florile stau la jurământ, tóte se trec de grabă, numai Sórea sóre-

¹⁾ Dictat de Z. Tuniac din Grasna.

²⁾ Dictat de S. P. Roșca din Poieni.

³⁾ După spusa d-lui P. Ursul, V. Ungurén și S. P. Roșca.

⁴⁾ Poesii popor. române adunate de S. Fl. Marian, tom. II. Cernăuți, 1875. pag. 93.

lui și cu Mălaiul mărunțel (lat. Panicum miliaceum L., germ. die echte Hirse) stau în loc și se coc.

Écă și doina respectivă:

Câte flori sunt pe pământ Și frunza málaiului
Tóte stau la jurământ Stau în loc
Numai sórea sórelui Și se coc⁵⁾.

Sórea sórelui, după cum spune poporul, e de două feluri și adecă: una „bătută“, care face o mulțime de flori, și alta „nebătută“, cu flori mai puține și mai rari, ce cresc pe marginea coronei.

Flórea Sórei sórelui cea bătută, cu bulihoiu (cotor, Stengel) cu tot, e bună de dureri de cap.

În Țiua Crucii de dimineță, până nu resare sórele, string Româncele flórea acestei plante cu cotor cu tot și uscându-o o păstrează peste tot anul. Érá când au dureri de cap, pun o cantitate anumită din această flóre într'o ólá cu apă ne'ncepută și, după ce o fierb bine, o trag într'o parte; cel bolnav se pune cu capul de-asupra ólei și stă în abur. Ca să nu trecă aburul pe de-o parte, își pune un cérșaf (prostire) pe cap⁶⁾.

Altele érá-și vindecă durerea de cap în următorul chip. Pun adică să fiérbă într'o ólá Sórea sórelui, Volovatic séu Volovaciú⁷⁾ și Sudórea calului séu Iérba lupului (lat. Ononis spinosa L., germ. dornige Hauhechel). Apoi tórnă apa din ólá într'o strachină, în care mai aruncă o petró fierbinte. Cel bolnav ia un cérșaf în cap, se pune cu capul de-asupra strachinei și se aburește bine⁸⁾.

Sórea sórelui, după cum spun femeile știutóre, numai atunci e bună de léc, când o culege cine-va în Țiua Crucii și-apoi o păstrează anume peste tot anul⁹⁾.

Din seménță de Sórea sórelui fac Româncele colórea galbină, cu care coloréză óuele Pașcilor, și colóre verde, cu care coloréză sculele de lână și torturile de buci. Altele mai fac dintr'énsa și uleiú de ars¹⁰⁾.

Planta acéstă, după cum spune poporul, de'aceea se numește Sórea sórelui, Flórea sórelui și Sora sórelui, pentru că ea se uită drept la sóre, pe cât timp e acesta pe orizon. Índată ce regele ăilei apune séu se ascunde sub un nor gros, flórea tânjește, se plécă în jos, până ce rađele lui vin de-í redaú vioșia pierdută⁷⁾.

În poesiile și poveștile populare întelnim și o ființă daco-mitologică, ce încă se numește Sora sórelui. Acéstă este, după credința poporului, o femeia frumoasă de minune, inocentă, fărmeceátóre și amoróșă, care încă:

Șede 'n pórtă raiului,
Caută loc sufletului⁸⁾

Din aceste șire, precum și din cele premergétóre, se vede fórte lámurit că planta „Sórea“ „Flórea“ séu „Sora sórelui“ e consacrată ființei mitologice „Sora sórelui“, și, ca atare, represintă lumina.

S. Fl. Marian.

¹⁾ Dictat de M. Molociú.

²⁾ Dictat de M. Molociú.

³⁾ Numele latin al acestei plante încă nu l'am putut afla.

⁴⁾ Dictat de C. Țurcan.

⁵⁾ Dictat de M. Molociú.

⁶⁾ Dictat de C. Țurcan și M. Molociú.

⁷⁾ Constantin Negruzzi. Opere complete, tom. I. București, 1872. Pag 105, și cred. română din Bucovina.

⁸⁾ M. Pompiliú. Balade pop. române. Iași, 1870. Pag. 50 și 51.

Higienă.

Conservarea părului.

Părul capului este o parte foarte importantă a corpului omenesc și are o influință considerabilă asupra frumuseții. Modul cum își așază o față părul, dă unei figuri indiferente oarecare interes; din contră, cea mai frumoasă față se pare urtă, când poartă păr prăfos, aspru și neculțivat. De aceea vom da câte-va reguli generale despre modul de a-și conserva și cultiva părul.

În totă dimineața trebuie părul pieptenat mai întâiu cu un pieptene rar, apoi cu unul des, pentru a delătura praful și alte corpuri străine. Din când în când să se spele capul. Astfel pelea capului se păstrează într-o stare sănătoasă, ér prin această se conservă părul. Spălându-și cine-va capul prea des, părul devine aspru, de aceea trebuie uns din când în când cu o grăsime bună și prospătă. Pomada séu uleiul trebuiesc întrebuințate foarte rar. Un păr gras dela natură, n'are lipsă de aceste substanțe grase, ba suferă din cauza lor, cu deosebire când timpul e umed. Pentru un păr uscat și lung, care se sburlește ușor, e bun uleiul în toate anotimpurile, chiar în cantitate destul de mare. Dar nici pomada nici uleiul să nu fiă rancede. Un păr foarte gras trebuie spălat câte-odată cu apă de săpun. Dacă nu vrea cine-va să chieame friserul spre scopul acesta, se poate spăla singur în modul următor. Clătește un săpun în apă caldă, până când face zoe. Apoi înmoe o spongiă în această apă de săpun și spală cu ea fiă-care șuviță

de păr; când se receșce apa, o înlocuești cu alta caldă; apoi svântă părul cu o pânză încălțită. Dacă nu cuteză cine-va să-și ude capul, pentru că are inclinare spre reumatism, ajunge să-și umeșcă părul cu gălbinaș de ou și să-l pieptene cu pieptenele de fildeș.

Părul cade, când n'are nutremânt de ajuns, s. e. în urma unor bóle, care împuținează grăsimea corpului. Supterea și grijile au o influință stricăciosă asupra părului. Tot așa de neavantagiosă este arderea părului, pentru-că prin fierbințelă i se răpește nutremântul. De aceea persoanele, care se frisează des, au păr uscat și slab, ca mort. Fluiditățile spirituose, cu care-și frică mulți capul, renvie părul pentru moment, dar grăbesc încărunțirea și căderea lui. Măncările tare sărate și pipărate, beuturile spirituose, peșcii și legumele au o influință stricăciosă asupra lui.

Să se păzescă femeile, de a-și lega părul prea strns cu o legătură de lână séu o sfără prea aspră. Este avantajos a reteza capetele părului tot la 3—4 săptămâni. Dacă s'a implut de praf la un bal séu la o altă ocaziune, trebuie scuturat, șters cu o pânză svântată și pieptenat cu un pieptene de fildeș, fiă în aceeași și séu în dimineața următoare. Fumul încă e stricăcios; de aceea femeile, care petrec în bucătăria, vor face bine să-și acopere capul cu o cărpă séu cu o căiță.

Înainte de culcare, părul trebuie desnodat și impletit din nou; altfel se încurcă și se pieptenă greu a două și.

Consolarea poetului.

Flori dulci, mirositoare!
În bori vé legănați
Și 'n vise răpitoare
Pierdute vé 'mbetați.

Albina, fluturelul.
Sburând pe lângă voi
Vé 'ncântă sufletelul
Cu al lor sărut vioi.

La voi! flori! viu a plânge
Și plâng și plâng — și cânt,
Ér inima-mi se frânge,
Că-cî creșteți pe-un mormânt.

Vai! n'am nimic în lume
Decât pe voi, și 'n cer

În cer scumpul ei nume
Zăriți-l prin eter!!

Cătră juni și copilițe.

Fluturel în aer sboră
Sărutând plâpânde flori
Și se 'mbată de odără
Legănat pe line bori.

Priviți, juni și copilițe,
Fluturașul printe flori;
Tot așa furați gurițe
De pe buze rumeori.

B.

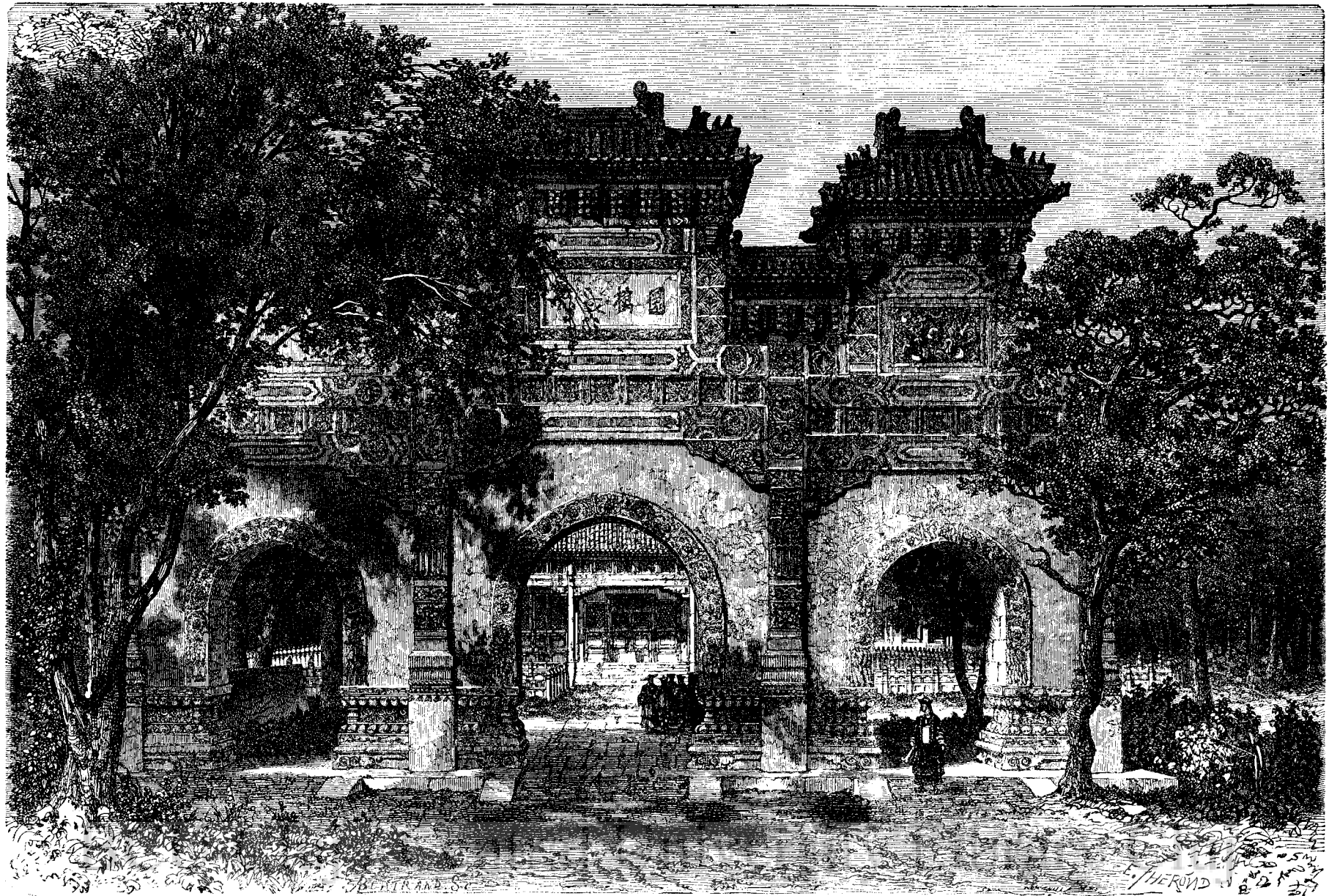
Din China.

Pronunțând cuvântul: China, ni se revocă în memoria zidul chinezesc, edificiile de formă bizară, pagodele curioase, mulțimea de obiceiuri ciudate, și legendele numeroase, care ne transpun într-o lume fantastică. Poporul chinez, atât de vechiu, încât originea lui se pierde în murgaiul timpurilor, a rămas în multe privințe până astăzi în starea primitivă.

Astfel arhitectura, care la popoarele Europei a trecut prin atâtea faze și a ajuns la o dezvoltare monumentală, a rămas la Chinezii mai tot atât de fantastică și de bizară ca în timpurile vechi.

Este lucru interesant a studia, cum modul de viață al popoarelor primitive, sistemul lor de locuință, clima și firea regiunilor locuite a influențat asupra arhitecturii lor. Forma primitivă a locuinței lor a rămas predominantă, a dat tonul la edificiile timpurilor mai înaintate, ba s'a conservat până în zilele noastre.

Astfel popoarele nomade ale Asiei trebuiau să-și construiescă din piei de animale adăposte mișcătoare; emigrând spre Ost, ele fură oprite prin mare în China, și simțiră lipsa unei locuințe mai solide și mai mari. Dar tipul primitiv al cortului se păstrează; construcțiunile chineze sé-

Templul lui Confucius in Peking. (Pag 46.)

mână și astăzi cu niște corturi. Mulțimea de stâlpi fără basă și fără capitol, care susțin plafondul lor, reprezintă pari primitivi; coperișele păstrează forma găvănosă a corturilor, sémână a niște piei sêu stofe încovoioșe, întinse pe niște funii. În diferitele suprafețe curbe, pe care le descriu aceste coperișe, se vęd și acum cârligele ce țin pieile întinse. Casele chinezești se par legate de pari; palatele și pagodele forméză o reuniune de mai multe corturi.

Construcțiunea cea mai vechiă, din câte se cunosc în China, este zidul chinezesc, despre care se vorbește atât de des. El se estinde peste munți și văi într'o lungime de 300 miluri germâne, e înalt de 7,8 metri și lat de 3,5 metri în părțile cele mai înguste. Acéstă construcțiune constă din două ziduri de cărămidă, al căror interval e implut cu pământ; zidurile zac pe un fundament de pētră tăietă. Porțile lor, trecătorele etc. sunt boltite.

Acéstă lucrare colosală e fórte negrită, și astăzi cade în ruine. În mai bună stare se află canalurile, care străbat întinsa și fertila Chină în tóte direcțiunile; pe amēndouî termii lor le mărginesc zăgazuri de marmoră închisă. Podurile număróse sunt solide și elegante, împodobite cu colóne și sculpturi minunate.

Monumentele lor sunt colonne și arcuri de triumf (peilow). Acestea stau mai cu sémă pe drumul mare, și se asemēnă cu porțile de onóre ale cetăților nóstre deschise, cu deschilnirea că peilow-ele zac pe o basă și n'au trecătore.

Chinezii cunoșceaū bolta încă în secolul 3-lea în Chr., ceea-ce împrumută unor construcțiuni vechi o asemēnare îndepărtată cu formele arhitecturii romane. Dar forma de cort a rămas predominantă și s'a dezvoltat până la niște esagerări aventuroșe, care sunt departe de a purta sigilul gustului artistic. Numai de vre o sută de ani a început a se mai purifica gustul, avēntul fantastic a devenit mai modest și mai sobru, beția s'a liniștit. Astfel pagodele (temple), care prin forma lor bizară ne amintiaū căciuilile nebunilor și produceaū ilaritate în loc de evlaviă, acum arată óre-care curățeniă în forme, o grație necunoscută mai nainte, deși le lipsește suflarea serióasă, demnitătea imponentă, așa dícēnd spiritul dumnezeesc ce ne pētrunde în minunatele biserici ogivale ale occidentului Europei.

Ornamentica Chinezilor are acelēși defecte ca și arhitectura. Arhitecții totuși au trebuit să se țină în unele margini determinate prin însușirile materialului, prin condițiunile solidității etc. Dar zugravii pe porcelan, tăietorii de fildeș și țesătorii de stofe n'au fost reținuți prin nimica, au lăsat sbor liber fantasiei lor. Astfel prin dorința de a produce lucruri nóuē, fără a putea schimba stilul însuși, au fost împinși la escesurile cele mai nebune. De aci se născură acele figuri schidóle, acel amestec ciudat de sin-

guratice motive drăgălașe cu o confusiune de linii din cele mai disgratióse, acea reuniune de forme heterogene, pe care le observăm pe stofele, evantaele, vasele și pe obiectele de lac ale Chinei.

Ornamentica Chinezilor este mai mult plană, și, cu tóte motivele ei ciudate, prezintă un efect general plăcut, care devine mai pronunțat prin gustul sănētos în combinarea colorilor, cu deosebire în produsele artei mai vechi.

Un exemplu despre gustul arhitectural purificat ne prezintă ilustrațiunea de pe pag. 45. Aci vedem un templu închinat lui Confucius. Acest mare bărbat a trăit pe la 533 în Chr. (contimpuran al lui Pythagoras), și prin meritele sale a știut să se rădăce până la rangul de ministru al principelui din Lou (Shan-tong). El a înbunătățit statul, moravurile și religiunea, dar din cauza virtuților sale în curēnd fiind alungat dela curte, a rētăcit ca fugar și esilat urmat de mii de învățacei. Persecutat în viață, după mórte i s'au închinat altare și temple. Confucius, asemenea profetilor israeliteni, a aruncat o privire în viitor și, vędēnd rușinea și asuprirea, care amenința poporul, a cercat a-l face mai bun inspirându-i înălțimea de caracter, simțul de dreptate și de virtute. Macsimele lui țin-tesc tóte spre scopul acesta. „Nici-odată nu va peri o națiune, care se încrede șie-și“, dīce el; și érá-și: „Cine nizeșce după laurii victoriei, și iubeșce vērșarea de sânge și bătăliile, merită să fiă șters din lista ómenilor;“ sêu: „Lucră tot-déuna pe față, și ce ție nu-ți place, altuia nu face“ etc. Cu tóte aceste silințe ale unui singur om, națiunea nu s'a putut schimba și, după cum dīce istoricul Rotheck, trebuie să se mire cine-va mai mult, că în poporul sinez a apărut un Confucius, decât că acesta nu și-a putut transforma națiunea.

Cu tóte acestea Confucius e adorat și astăzi de Chinezii, ca regenerătorul religiunei. Dovadă despre acesta sunt templele închinatē lui.

Templul, pe care-l prezentăm cetitorilor noștri, zace în partea sudică a orașului Peking. Interiorul lui este larg și pustiu, pe părăți și pe plafond sunt însemnate macsimele principale ale înțelepților. În locul, unde la creștinii se află altarul, se rădică aci statua înaltă a lui Confucius cu inscripțiunea: „Prea sântului învățator Confucius“. Pe laturii, în vase și scrinuri separate, se pot vedea relicvii referindu-se la el, uređul și plantele sântite.

Esteriorul templului prezintă caracterele arhitecturii chineze, dar fórte moderate printr'un gust mai artistic. Întregul e grațios și destul de imponent, fără însă a perde ceva din originalitate. Aci suntem departe de caraghiósele pagode și alte construcțiuni, ce le vedem zugrăvite pe porcelanele de China și pe evantaele mai mult sêu mai puțin veritabile, care au mare succes prin Europa până în ziua de astăzi.

V a r i e t ă ți

Producerea cocóșelor la cămilă. Profesorul Lambroso crede, că a găsit esplicarea acestui fenomen. Încă mai nainte era dēnsul de părere; că aceste ecrescențe se produc în urma poverilor, pe care le pórta cămila în spate. Lambroso istoriseșce, că odată esaminând pe un hamal bolnav din Genua¹⁾, a găsit pe spatele lui chiar în locul,

unde-l apăsa povara, o perină de grăsime cât pumnul de grósă, care-i era de mare ajutor la purtarea poverilor. Cu concursul doctorilor Gras, Cougnet, Fenoglio și d-nul de Paoli din Genua s'au mai cercetat, în decurs de două ani, 72 de hamali, dintre carii patru aveaū aceși perină, ér ceilalți o îmflătură mai puțin pronunțată. La două hamali îmbētrăniți în acéstă meseriă, spinarea era așa de încovoétă, încât ei posedau într'adevăr cocóșe, pe când to-

¹⁾ Fanfulla della Domenica Nr. 7, (7 Sept. 1879).

racsul părea înflăcătat ca un butoiș. Dacă purtarea poverilor modifică spinarea omului în așa de scurtă vreme, nu este oare admisibil, că aceeși cauză a produs un efect mai mare în decurs de veacuri la cămile, la care s'a mai pronunțat și influința moștenirii și a selecțiunii? Este natural că stăpânii lor au fost buni bucuroși să întrebuințeze de preferință un animal cu șea naturală, decât spinarea netedă a lamei. — De altcum cămilele întrebuințate numai la fugă n'au cocose, er altele cu cocose, ajungând în stare jumătate sălbatică, și-au pierdut mai de tot acea însușire corporală. — Dar unele cămile au numai una, altele două cocose. Cum se esplică acesta? Lombardini a descoperit că cocosa unică este o disimulațiune a cocosei duble, care există în stare embrională și la cămilele cu o cocose. Cu șelele primitive, distribuțiunea poverii producea pe spinarea lamei, prin punctul de rezistență dublu, două aglomerațiuni de grăsimi. Mai târziu șeaua s'a schimbat și a modificat una dintre cocose până a făcut-o să dispară cu totul. — Astfel în realitate omul singur a produs în mod artificial la lame acele însușiri, care le-au transformat în cămile cu una sau două cocose.

Turnurile cele mai înalte din lume. „Gazeta de Col.” scria: Amândouă turnurile domului nostru sunt acum cele mai înalte construcțiuni din lume; ele întrec cam cu 1,50 metri turnul înalt de 144,20 metri al bisericii Nicolae din Hamburg. Etă în ce ordine urmăză construcțiunile cele mai înalte din lume: turnul domului din Colonia 160 metri (dela pavagiul strădei) său 157 dela podela bisericii, turnul Nicolae din Hamburg 144,20, St. Petru din Roma 143, turnul din Strassburg 142, piramida lui Cheops 137, turnul St-lui Stefan din Viena 135,30, turnul St-lui Martin din Landshut 132,50, turnul din Freiburg 125, turnul din Anvers 123,40, domul din Florenza 119, St. Pavel din Londra 111,30, turnurile din Magdeburg 103,60, biserica votivă din Viena 96, Notre-Dame de Paris 71.

„L'Europa nel 1900”. Un domn Filippo Luigi Santi a publicat sub acest titlu o broșură în Londra, care nu lasă nimic de dorit ca product al unei fantasii înfierbinate. După d-nul Santi, pe timpul acesta va izbucni un mare resbel austro-german în contra Rusiei pentru Orient. Franca și Italia năvălesc asupra Austriei și Germaniei, flota austriacă e bătută de aceștia, armata teritorială de Ruși etc. Apoi se încheie pace în Praga; Rusia capătă Galiția, Bucovina, Silesia austriacă și prusiană, dar restaureză Polonia ca stat autonom. Țarul se încoronază în Varșovia. Franca capătă Alsacia-Lataringia și Lucsemburgul, dar redă Niza Italiei. Acesta face mai bune afaceri. Capătă Niza, Tessin, Görz, Istria până la Carlopago și principatul Monaco. Imperiul german capătă „tot basinel Elvei și al Moravei, Austria dela Morava până la In, Salzburg în basinel Salzachului și Tirolul nordic fără Voralberg.” Se formază un stat ungro-slav, constător din „ținuturile superioare ale râurilor Enns și Mur și țera până la Sava, Carintia, Crain, Ungaria, Transilvania, Banatul, Croația, Slavonia, Bosnia, Herzegovina, Novi-Bazar și Albania până la Chimera, unde va fi noua frontieră elină, și tot șesul Vardarului până la golful Salonichi.” Aceste țeri singurate vor avea autonomia cea mai largă. Grecia capătă Thesalia, Epirul și Creta, România devine regat, și încheie alianță cu Serbia și Grecia. Statul ungro-slav va trebui să porțe o parte din spesele resbelului. Apoi urmăză o desarmare generală, în India se naște o revoluțiune și Englezii sunt alungați de acolo. Finea istoriei este reînființarea imperiului bizantin sub un principe din casa Sovaia, care se încoronază în Hagia-Sofia ca împărat al Bizanțului. — „Deutsche Zeitung” adaogă: mai mult nu se pôte cere dela 103 pagini, care costă o lira (1 leu.)

Atributele necesare frumșei. Grenaille, un literat din secolul al 16-lea, impune într'o carte a sa: „Atribute de frumșă necesare femeilor,” următoarele condițiuni: 1) Se cere tinereța, pentru-că ea ne place și la dobitoce; 2) O lungime de mijloc a corpului, nici prea mare nici prea mică; 3) Embonpoint (pânțec) convenit; 4) Propor-

ționalitatea membrelor; 5) Păr castaniu, môle și buclat; 6) O pele delicată, prin care se ved mică vine albaștrii; 7) Colore albă și rumenă; 8) Frunte plană, senină; 9) Temple egale, necufundate; 10) Două sprâncene subțiri, nefimbinate; 11) Ochișori brun, expresivi; 12) Nas plăcut și ascuțit; 13) Obragi plini și rumeni; 14) Un suris grațios; 15) Buze de coral; 16) Gură mică; 17) Dinți mici, albi ca laptele; 18) O respirațiune lină; 19) O voce dulce, plăcută; 20) O bărbie cu gropiță, nu prea scosă afară; 21) Urechii mici rumene, nu prea depărtate de cap; 22) Un gât mic, alb ca fildeșul; 23) Un sin de alabastru; 24) Mâni pline, albe ca zăpada; 25) Degete cu desemn elegant; 26) Mișcare grațiosă a mânilor; 27) Mers ușor, plin de demnitate; 28) Figură destul de complexantă; 29) Unghii lucii, boltite, egale; 30) O pele delicată, cam tare, elastică; 31) Humor potrivit, bun; 32) Gust în îmbrăcăminte; 33) Lectură superficială; 34) Picioare mici, delicate; 35) Atențiune; 35) O zestre ecvivalentă în bani încă nu strică nimic. — Acest domn prea învățat din timpul perucelor se potrivește în pretențiunile sale cu Lucian, care dice, că de când se mișcă planeta noastră nu s'a vedut aci frumșetă perfectă, de aceea Apelles, vrând să zugrăvescă pe Venus, a fost silit să adune 36 de fete frumoșe, și a încorporat în productul său particularitățile frumoșe ale fiă-căreia din ele.

Scurt și bun. Un corespondent al „Gazetei crucii”, caracteriză în modul următor cele trei state Chile, Peru și Bolivia: „Chile este sêrac, dar are puține datorii și le plăteșce. Peru, cu totă bogăția sa proverbială, încă e sêrac, are datorii grozav de multe, promite că plăteșce, dar nu plăteșce. Bolivia încă e sêracă, are multe datorii, dar nici nu promite că va plăti, nici nu plăteșce.”

Originea cuvântului restaurant? Celebru scriitor francez Alecsandru Dumas, în cartea sa de bucate spune următoarele: În Paris pe calea „Rue des Poulies” se afla un birtaș cu numele Boulanger. Pe ușa birtului său era scrisă devisa: „Venite omnes, qui stomacho laboratis et ego restaurabo vos.” (Tradus liber: Veniți la mine cei flămânzi și însetați, că-cî eu vă voi restaura.) Primul restaurator mai celebru fu în Franca Méot; el era primul stolnic al curții princiare Condé, a trăit pe la finea secolului al XVIII, avea o soție foarte frumoșă, care, deși bărbatu-său era bucătar, avea un mare comtoriu.

Bogăția și lucsul la cei vechi. Crassus, după ce a consacrat lui Hercules a decea parte din bunurile sale, după ce a ospetat pe toți locuitorii Romei la deca mi de mese, și a dat fiă-cărui cetățen atăta grău, cât îi trebuia pe trei luni, găsi că-i mai rămăneau șapte mi o sută de taleri romani, mai mult de 36 milioane de franci. Acesta nu va surprinde pe nimeni considerând, că pe timpul acela era mai mult aur și argint ca acum. Solomon pentru decorațiunea altarului a procurat aur în preț de 600 talenți, cam 4,320.000 livre sterling. Printr'o singură călătoriă a vaselor sale la Ofir, capătă aur în preț de 3,240.000 l. st. Tributul în aur pe fiă-care an era de 660 talenți, adică 4,795.200 livre st. Să se adaoge la tôte acestea bogățiile în aur și argint, pe care le-a găsit Alecsandru în tesaurii lui Darius; acelea, care erau purtate în armf înaintea generalilor armatelor romane, când se întorceau din provinciile cucerite; sumele imense, pe care le cheltuiau împărații romani pentru a-și satisface capriciile. Dar poporele sălbatică făcură să se piardă o parte din aur și argint arđend orașele și pustiind câmpii. Minele au secăt, er cele din Peru și Meccico n'au putut repara pierderile. Ce e lucsul nostru de astăzi? Femeile romane aveau cantități necređute de petri scumpe și de perle. S'au găsit la Lollia Paulina diamante în valoare de 3 milioane. Până pe încălțăminte se purtau perle și petri scumpe.

Spiritul lui Ciceron. Nimeni în Roma n'a făcut atăta spirit ca Ciceron. Intr'o di se afla la prânđ la Damasippus care servind ospetilor săi un vin cam nou, le dice: „Amicilor, beți din acest Salern, el e de 40 de ani.” „Dêu, dice Ciceron, își duce bine vârsta.” — Lentul, ginere-său, era foarte mic. Intr'o di Ciceron îl vedu înarmat cu

o mare spadă: „cine, strigă el, cine a legat pe ginere-meu de această spadă?” — Insu-și frate-său nu era cruțat. Provincia, în care comandase Quintus Ciceron, rădicasese acestuia un bust de proporțiuni mari. „Etă, dișe Ciceron, jumătatea frate-meu mai mare decât întregul.” Frate-său încă era foarte mic. — Consulatul lui Caninius Rebilus n'a durat decât o zi. „De sigur, dișe Ciceron, avem un consul veghiător, care n'a dormit o singură dată în decursul consulatului său.” Apoi adăogă: „Putere-ați să-mi spuneți, sub ce consulat a fost Caninius consul?”

Un Mecenat. În Viena s'a întâmplat de curând următorul cas vesel, care continuă a fi obiectul convorbirilor în cercurile artistice. Un negustor înbogătit, care s'a retras din afaceri, își construise o casă elegantă și mai avea dorința de a o întocmi în stilul societății celei mai alese, ér nu după gustul unui parvenit. Deore-ce avea de gând să primescă des óspeți, punea cel mai mare preț pe arangerea salei de mâncare. Așadar se duse într'o zi la unul dintre cei dintâii artiști ai Vienei, cu care era puțin cunoscut, și-l întrebă de sfat. „Ce soiú de tablouri s'ar potrivi mai bine pentru sala mea de mâncare?” — „Mai bine nici un fel; în sala de mâncare nu se potrivesc tablouri.” — „Dar dorința mea este să așez un tablou și acolo.” — „Bine, atunci alege obiecte din natură: flori séu fructe, reprezentațiuni de vênaturí etc.” — „O, tóte acestea sunt atât de vulgare,” suspină negustorul. — „Ei, atunci alege ceva, ce se referesce la masă și de-ștéptă apetitul!” — Omul nostru își exprimă satisfacțiunea și se depártă. După cât-va timp fu artistul invitat la prânđul, cu care era să se inaugureze sêrbătoreșce casa negustorului iubitor de arte. El fu primit foarte afabil și condus îndată în sala de mâncare. Milionarul făcu un mândru gest către părete: „Ei, cum îți place acesta?” — Tabloul de pe părete reprezenta următorul sujet: „Ugolino în turnul flámândirei își mánăncă proprii sêi copii.” —

Despre Urit. Sunt două feluri de urit; acela pe care-l produci, și acela pe care-l suferi. Acestă deschilinire nu este arbitrară, ci pozitivă. Ceea-ce face petrecere unuia, póte să producă urit altuia. Ómenii urcioși sunt de obiceiú risipitori de talentul lor; nu-și păstrează nimic pentru sine, și pe când te omórá cu vorbele lor, ținuta lor te înșciințeză că-și petrec de minune. Uritul, pe care ți-l procură un prost, este mai ușor de suferit, decât acela, la care te espune un om cu óre-care spirit și instrucțiune, dar stângaciú, desert și guraliv. Conversațiunea celui dintâiu e ca sonul unui instrument réu, pentru ca să scapi de el ajunge să-ți pui bumbac în urechi; dar al doilea, chinuindu-ți atențiunea, conștrângendu-te la dialog, îți irită nervii și-ți produce o senzațiune durerósă. Uritul nefiind tot-déuna rezultatul unei situațiuni silite, ca nenorocirea, nu te poți interesa de un om, căruia îi e urit, fiind-că e lenes séu pentru că îi lipsesc idei. Taie lemne, domnule; spală podinile, dómná; îți vei petrece. Sațiul este un fel de urit, da vríndecarea lui stă tot-déuna la dispozițiunea noastră. Décă plăcerile nu-ți mai sunt de ajuns, caută-ți scăparea la lipse. Un om puternic, căruia îi este urit, este foarte vinovat. Când marele Frideric cânta din flaută o órá pe zi, petrecuse dece în cabinetul său; pentru ca să-și petrecă, îi trebuia o flaută séu un spirit cultivat. El își petrecea și cu ceea ce se urésc astădi mai mulți ómeni de spirit; îi plăcea să filosofeze. Uritul lúcsului și al mării nu este o bólă a sufletului ca celelalte specii de urit; el este mai curénd un semn de vindecare. Ó persoană care-ți displăce, nu-ți produce tot-déuna urit; dar cu orí-cine ți se ureșce, e sigur că-ți displăce. Diferința între urit și melancoliá este, că acesta viséză, ér aceea cască. Cunóșce-ți puterea unui prost asupra unui om de spirit? Ascultați pe cel dintâiu și uitați-vé la al doilea; unul se jócă celălalt suferé. Cel dintâiu porunceșce uritului să-l cuprindă pe al doilea, și uritul i se supune. Décă vreți să vé petreceți des, vé veți urí tot-déuna. Décă, cu un simț drept, veți avea obiceiul ocupațiunei, nu vi se va urí nici-odată decât într'o societate rea.

Statistică. — *Statistică mortalității* pentru a 45 sêp-témână a anului. Din 1000 de locuitori socotiți pe an, s'aú anunțat ca morți: din Berlin 21,7; din Colonia 19,7; din Strassburg 36,5; din Dresda 17,6; din Lipsca 22,1; din Viena 23,8; din Peșta 28,1; din Bruscel 17,2; din Paris 23,9; din Amsterdam 20; din Copenhaga 32,4; din Christiania 11,9; din St. Petersburg 29,0; din Varșovia 21,2; din Odessa 32,2 din Bucureșci 39,5; din Lisabon 25,3; din Londra 22,0; din Alecsandria (Egipt) 31,9.

— *Împărțirea județelor din Dobrogea.* Ele sunt în număr de două: Kiustenge și Tulcea.

Județe	Plăși	Comunele				Sub-prefectura Plăsei	
		urb.	rur.	total	cotun.	c. urbane	c. rurale.
Kiustenge	Hirsova . . .	1	14	15	41	Hirsova . . .	—
	Kiustenge . . .	1	31	32	31	Kiustenge . . .	—
	Mangalia . . .	1	48	49	60	Mangalia . . .	—
	Megidie . . .	2	51	53	54	Megidie . . .	—
	Silistria-Nouă . . .	—	40	40	49	—	Ostrovu
Total		5	184	189	235		
Tulcea	Babadag . . .	1	24	25	52	Babadag . . .	—
	Măcin . . .	1	14	15	29	Măcin . . .	—
	Sulina . . .	2	9	11	9	Sulina . . .	—
	Tulcea . . .	3	23	26	23	Tulcea . . .	—
Total		7	70	77	113		

Modă. — *În ce constă eleganța?* Nici în bogăția toaletei, nici în raritatea stofelor, nici în tăietura hainei, ci numai în efectul, pe care-l produce reuniunea acestor lucruri cu espresiunea feții și cu proporțiunile corpului. — Ó cochetă vede la o femeie elegantă ó îmbrăcăminte de formă anumită, ea admiră aménuntele, admiră întregul, și-și comandéză îndată un costum analog. Dar nici acesta nu i se potriveșce, deși a fost imitat cu fidelitate. Acestă provine de acolo, că ea nu posede formele și espresiunea potrivită cu haina. Trebuie să fiă în ea ceva, care nu armoniséză cu tăietura stofei, póte brațele prea lungi séu grumazul prea scurt. Trebuie foarte puțin, pentru a fi elegant, și tot atât de puțin pentru a nu fi.

Notițe economice. — *Însemnarea rufelor prin arsură.* Acestă se întâmplă cu un sigil de alama séu de fier. Numele de pe sigil este însemnat în relief; partea care trebuie marcată, se unge cu ó disoluțiune de 2 părți zahar în 1 parte de apă și apoi se svéntă. Acum înfierbintă sigilul bine, și apasă-l pe rufă în decurs de vre ó două secunde; zaharul se arde cu ó mică părțică a fibrelor rufei, care prin zahar e scutită de ardere completă. Numele se marchéză astfel cu ó colóre brună, care strêbăte până și nu se șterge prin spălat. Acestă metodă este de preferit marcării cu cernelă, care se șterge curénd, ba în unele casuri e și veninósă.

— *Cum își scrobesc rufele femeile americane.* În scrobélă prospétă, fierbinte și destul de subțiată, înmóe ó bucată de luminare de spermaceti séu stearin de calitate bună, fără seú, și ó mestecă în scrobélă până se topeșce, și se amestecă cu acesta. De aci se vede, cât de mare trebuie să fiă luminarea. Rufele scrobite astfel și călcate cu un fier curat și neted, capétă un luciú și ó netedélă, de care praful și murdăria se lipeșce mai greú. Se 'nțelege că aceste rufe nu sunt așa de aspre și țepene, ca cele cu scrobélă ordinară, dar sunt destul de tari.

Deslegarea giciturei de șah din N-rul I.

Versul unui Român.

La cer, părinte bune, căđénd cu umilire
Ó ginte părăsită tu n'o vei lepăda
Ești drept și ierți păcatul, vedénd ó pocăire,
Ești bun și-ți este milă de tot ce-i mâna Ta!

Andrei Mureșén.

Deslegare nimerită primirám dela d-nele: Emilia Onciu născ. Ciavopchi din Ușdin, Cornelia Lazariciú din Deva; dela d-nii C. Băilénu din Vale, V. Apahidénu, Emilian Micu din Arad, I. H. Lita din S. Reghin.